

The Diak logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "Diak" in a bold, pink, sans-serif font. The letter "i" has a small white dot, and the letter "k" has a small white crossbar. The background of the page features a large, abstract graphic of overlapping pink and white curved shapes.

Mira Kastell
Laura Virtasalo
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan
ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) - kirkon nuorisotyönohjaaja
Opinnäytetyö, 2018

KUVAKORTIT JA OPAS

**Materiaalipaketti kuvakorttityöskentelyyn Töölön seurakunnan
nuorisotyöhön**

TIIVISTELMÄ

Kastell, Mira & Virtasalo, Laura

Kuvakortit ja opas – Materiaalipaketti kuvakorttityöskentelyyn Töölön seurakunnan nuorisotyöhön

51 s., 4 liitettä

Marraskuu 2018

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Töölön seurakunnan nuorisotyönohjaajien kanssa. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää nuorisotyöhön kuvakortit ja niiden käyttöä tukeva opas. Oppaaseen toivottiin harjoituksia erilaisiin ohjaustilanteisiin. Kuvat ovat opinnäytetyön tekijöiden kuvaamia ja kuvakorttien toteuttamisessa on kuunneltu nuorisotyönohjaajien toiveita.

Opinnäytetyö koostuu raportista sekä kuvakorteista ja niiden käyttöä tukevasta oppaasta. Opinnäytetyön teoreettisia lähtökohtia ovat muun muassa nuoruus, ryhmän muodostaminen, ohjaajan rooli ryhmässä ja kuvakortit työvälineenä. Opinnäytetyöraportissa on kuvattu opinnäytetyöprosessia suunnittelusta arviointiin.

Opinnäytetyössä haastateltiin nuorisotyönohjaajia. Haastattelun pohjalta lähdettiin toteuttamaan kuvakortteja ja opasta. Kuvakortteja sekä niiden käyttöä tukevaa opasta testattiin kahdessa testaustilanteessa Töölön seurakunnan nuorten kanssa, jotta nuoret pääsivät vaikuttamaan kuvakortteihin. Testauksesta kerättiin palautetta, jonka pohjalta tehtiin tarvittavat muutokset kuvakortteihin ja oppaaseen.

Lopullinen kuvakorttipaketti sekä opas arvioitiin loppuvaiheessa nuorisotyönohjaajien kanssa. Tällä tavalla saatiin Töölön seurakunnan tarpeisiin sopiva kokonaisuus. Kuvakortit sekä opas luovutettiin Töölön seurakunnan käyttöön marraskuussa 2018.

Asiasanat: kuvakortit, nuorisotyö, nuoruus, ryhmän ohjaaminen

ABSTRACT

Kastell, Mira & Virtasalo, Laura

Associative cards and a guide - Materials for working with associative cards in the youth work of Töölö parish

51 p., 4 appendices

November 2018

Diaconia University of Applied Sciences

UAS bachelor's degree in social services and health care

Bachelor's Degree Programme in Social Services, Christian Youth Work,

This thesis was conducted in cooperation with the Töölö parish youth workers. The purpose of this study was to develop associative cards for youth work and a guide to support their use. It was requested that the guide would include exercises for different situations. The photographs were taken by us according to youth workers' wishes.

The thesis consists of a report, associative cards and a guide to support their use. The theoretical background of the study includes the notion of youth, forming a group, the status of the youth worker in the group and associative cards as a working tool. The report part describes the process from planning to evaluation more thoroughly.

The study includes interviews with the youth workers, which was basis for the associative cards and user guide. The associative cards and the user guide were tested in two different situations with the Töölö parish youth, so that the youth could influence to the development of the cards. Feedback from the tests was collected and the necessary changes were applied accordingly.

The final associative card pack and the user guide were evaluated in cooperation with the youth workers at the final stage. Thus, a pack and guide that met the needs of the Töölö parish was created. The associative card pack and the user guide were given to the Töölö Parish in November 2018.

Key words: associative cards, group work, youth, youth work

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 NUORUUS JA NUORISOTYÖ	5
2.1 Nuoruus elämänvaiheena	5
2.2 Nuorisotyö ja nuorisotyönohjaajat	6
2.3 Nuorisotyönohjaaja seurakunnassa	8
3 RYHMÄN OHJAAMINEN	10
3.1 Ryhmän muodostuminen	10
3.2 Toimivan ryhmän elementit	11
3.3 Ohjaajana ryhmässä	13
4 KUVA OHJAUKSEN TYÖVÄLINEENÄ	15
4.1 Valokuva toiminnallisena menetelmänä	15
4.2 Kuvakortit työvälineenä	16
5 NUORISOTYÖ TÖÖLÖN SEURAKUNNASSA	19
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	20
6.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	20
6.2 Kuvakorttien ja oppaan suunnittelu	20
6.3 Testauksen havainnointi	23
6.4 Palautelomakkeen rakentuminen	24
7 PALAUTE JA VIIMEISTELY	26
7.1 Protoversioiden testauksen havainnoinnin tuloksia	26
7.2 Palautteiden tarkastelu	27
7.3 Valmiit kuvakortit	29
8 POHDINTA	31
8.1 Ammatillinen kasvu ja tavoitteet	31
8.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	33
8.3 Pohdintaa prosessin kulusta	34
LÄHTEET	37
LIITE 1. Työntekijöiden parihaastattelun runko	41
LIITE 2. Kuvakorttien testauksen palautelomake	42
LIITE 3. Otteita oppaasta	44
LIITE 4. Otteita kuvakorteista	50

1 JOHDANTO

“Yksi kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa”. Kuvissa piilee erilaisia voimia ja tunteita. Jokainen ihminen näkee kuvan eri tavalla ja näin ollen se aiheuttaa jokaisessa kuvan katsojassa erilaisia tunnereaktioita. Usein ihmiset eläytyvät kuvaan koko olemuksellaan ja puhuvat kuvasta preesens-muodossa. Kuvaa voidaan myös katsoa etäältä omasta elämästä. (Halkola 2009b, 55, 60.)

Työskentely kuvakorttien kanssa on luova työskentelytapa, jonka avulla voi keskustella erilaisista asioista. Suomen Mielenterveysseuran Mielenterveys voimaksi-kuvakorttien käytöstä todetaan, että niiden avulla voidaan keskustella elämäntilanteiden eri vaiheista. Kuvakortit soveltuvat kahdenkeskiseen keskusteluun sekä toiminnallisiin ryhmätuokioihin. Työskentely antaa mahdollisuuden pohtia ja kertoa itsestään haastavissakin tilanteissa. (Suomen Mielenterveysseura. Julisteet ja kortit. Mielenterveys voimaksi-kuvakortit.) Kuvakorttityöskentelyssä vaaditaan työntekijältä ryhmänohjaajan taitoja sekä lämminhenkistä lähestymistapaa. Ryhmän jäsenten osallisuuden kokemista voidaan lisätä työskentelyssä ja jäsenten välinen hyvä luottamus auttaa nuoria kertomaan kuvista.

Seurakunnan nuorisotyön toimintaa voidaan kuvata opetuksellisena toimintana. Sakastin (2010) kirkon nuorisotyöntekijän osaamiskuvauksessa kerrotaan, että keskeisintä nuorisotyössä on muun muassa nuoren kasvun tukeminen. Usein sanotaankin, että kirkon nuorisotyönohjaaja on hengellinen kasvattaja ja tukija. Olemme tehneet opinnäytetyönämme kuvakortit ja korttien käyttöä tukevan oppaan Töölön seurakunnan nuorisotyön tarpeisiin. Ne on tehty yhteistyössä Töölön seurakunnan nuorisotyön kanssa. Kuvakortit ovat apuväline seurakunnan nuorisotyönohjaajille erilaisten ryhmien kanssa työskentelemisessä ja sieluhoidollisissa keskusteluissa. Kuvakorttien avulla nuorisotyönohjaajat sekä isokset voivat tutustua ryhmiin ja saada ryhmien jäsenistä uusia ominaisuuksia esille.

2 NUORUUS JA NUORISOTYÖ

2.1 Nuoruus elämänvaiheena

Nuorisolaki (L 1285/2006) määrittelee nuoren alle 29-vuotiaaksi. Nuoruudella tarkoitetaan siirtymävaihetta lapsuudesta aikuisuuteen. Lapsuudessa ei ole vielä vastuuta itsestään ja omista tekemisistään. Aikuisuudessa ihminen kantaa vastuun itsestään ja omista tekemisistään. Nuoruudessa vastuu lisääntyy vähitellen. Varsinaisessa nuoruudessa nuori alkaa itse tehdä omaan elämäänsä vaikuttavia päätöksiä. Nuoruus ei ole nuorelle aina ihanaa aikaa. Nuori etsii itseään ja haluaa kokeilla vastuun kantamista. (Paananen 2008, 21–23.)

Kehityopsykologiaa tutkineen psykologin Erik Eriksonin mukaan nuoruus määrittyy ikävuosien 12–18 välille. Hänen mukaansa tällöin fyysisten muutosten lisäksi kehitty myös nuoren identiteetti. Eriksonin mukaan nuoruudessa nuorten on kehitettävä itseään ja omaa identiteettiään. Tässä kohtaa onnistumiset vahvistavat itsetuntoa, kun taas epäonnistumiset johtavat helposti heikkoon itsetuntoon. (Upton 2011, 15.) Identiteetti on käsitys itsestä ja omasta minuudesta. Siihen liittyvät kysymykset ihmisen arvoista ja käsityksistä. Nuoren identiteetti kehittyy sosiaalisesta vuorovaikutuksesta muiden tärkeiden ihmisten kanssa ja sen muodostaminen on ihmiselämän haastavimpia tehtäviä. Nuoren minuuden rakentuminen on sitä vaikeampaa, mitä moninaisemmat nuoren verkostot ovat. Identiteetti vahvistuu ja muokkautuu, kun nuoren elämässä on erilaisia kohtaamisia ja kun nuori eläytyy ja joutuu uusiin tilanteisiin ja rooleihin. Nykyisessä rippikoulusuunnitelmassa halutaan antaa nuorille välineitä, joiden avulla he voivat miettiä omaa identiteettiään. Tärkeää on kuitenkin korostaa nuorelle hänen ainutlaatuisuuttaan. (Kirkkohallitus 2017, 48.)

Tikkasen (2006, 17) mukaan nuoruus voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen, joissa jokaisessa vaiheessa on oma kehitystehtävänsä. Ensimmäinen vaihe on 12–14-vuotiaana, ja siitä käytetään nimitystä esi- tai varhainen nuoruus. Toinen vaihe on 15–17-vuotiaana ja siitä käytetään nimitystä varsinainen tai keskinuoruus. Viimeinen eli kolmas vaihe on 18–22-vuotiaana ja siitä käytetään nimityksiä nuoruusiän loppuvaihe sekä jälki- tai myöhäisnuoruus.

12–22-vuotiaana eli nuoruuden kolmessa eri vaiheessa nuori rakentaa omaa identiteettiään. Nuoruus on täynnä muutoksia, sillä se sisältää monia fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen elämän muutoksia. Nämä kaikki vaikuttavat nuoren kokemaan hyvinvointiin ja terveyteen. Nuori joutuu näinä ikävuosina tekemään monenlaisia päätöksiä ja valintoja, jotka vaikuttavat hänen tulevaisuuteensa. Nuori tarvitsee vertaistukea näinä ikävuosina paljon. Vertaistuen avulla nuori pystyy rakentamaan omaa identiteettiään samaistumalla muihin. On tärkeä muistaa, että nuori ottaa vaikutteita kaikesta ympärillä olevasta. (Tikkanen 2006, 21.)

2.2 Nuorisotyö ja nuorisotyönohjaajat

Opetushallituksen määrittelyn mukaan nuorisotyön perustana on humanistinen ihmiskäsitys. Tässä keskeistä on yhteisöllisyys, inhimillisyys, sosiaalisuus ja muut ihmisten yhteistoiminnalle välttämättömät ulottuvuudet. Nuoren kohtaamisessa edellytys on tunnistaa nuoren yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Luottamus rakentuu rehellisyydestä ja työskentelyn johdonmukaisuudesta. Nuorisotyöllä luodaan edellytykset ihmisten henkiselle, fyysiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille sekä elämänilolle ja mielekkyydelle. Nuorisotyö laajentaa nuoren sosiaalista kanssakäymistä muiden kanssa sekä nuoren ymmärrystä kulttuurisesta pääomasta. Ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja erilaisuuden hyväksyminen ovat nuorisotyön arkeen liittyviä arvoja. (Haapanen 2006, 13.)

Nuorisotyössä tuetaan nuoren yksilöllistä kasvua muun muassa vahvistamalla nuoren itsetuntoa, itsetuntemusta ja ilmaisutaitoa. Nuorisotyön tehtävänä on tukea nuoren suhdetta toisiin nuoriin vahvistamalla nuorten toimimista ryhmissä. Nuorisotyö vaikuttaa nuorten asioihin osallistumalla nuoria koskeviin päätöksentekoihin ja antamalla nuorille mahdollisuuden osallistua niihin sekä tarjoamalla demokratiataitojen oppimista. Nuorisotyön tehtävänä on tehdä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Nuorisotyö tuntee oman paikkansa palvelujärjestelmässä ja näin ollen ohjaa tarvittaessa nuoria toisiin palveluihin. (Kinnunen 2015, 61–63.)

Nuorisolaissa (L 1285/2006) kunta on velvoitettu järjestämään nuorille suunnattuja palveluja, tiloja sekä tukemaan nuorten kansalaistoimintaa. Kunnan tulee tehdä yhteistyötä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten, nuorisualan

järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa. Kunta voi järjestää etsivää nuorisotyötä yhteistyössä muiden kuntien kanssa tai nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat jääneet palveluiden ulkopuolelle ja ovat syrjäytymisuhan alla. Etsivä nuorisotyö tarvitsee nuoren suostumuksen tarjotakseen nuorelle tukea. (Opetus ja kulttuuriministeriö. Vastuualueet. Nuoriso. Nuorisotyö. Nuorten työpajat ja etsivä nuorisotyö.)

Kouluissa työskentelevät nuorisotyönohjaajat näyttäytyvät nuorille yleensä positiivisina henkilöinä. Nuorisotyön ja koulujen tekemä yhteistyö koetaan yhä merkittävämmäksi ja sillä on pitkät juuret. Esimerkiksi Hyvinkäällä koulun ja nuorisotyön välinen yhteistyö on alkanut vuonna 1992. Yhteistyötoiminnan alkamisajankohta on vaikeasti määriteltävissä, sillä toiminnan kirjaamisessa on puutteita. (Kiilakoski 2014, 11–12, 135.)

Monet nuorisotyönohjaajat pohtivatkin, miten he voivat koulussa olla enemmän näkyvillä ja muodostaa nuoriin suhdetta. Monille nuorille kuitenkin muodostuu läheinen suhde nuorisotyönohjaajaan, vaikka he eivät olisikaan joka päivä koululla. Vaikka nuorisotyönohjaajalla ei olisi koululla mitään konkreettista tekemistä, on silti tärkeää, että hän on läsnä koululla. Näin hän tulee tutuiksi nuorille. (Kiilakoski 2014, 135–136.)

Seurakunnan työntekijät tekevät koulu yhteistyötä kouluasteista riippumatta. Heidän tehtävänä on edistää hyvinvointia niin hengellisen, henkisen että sosiaalisen alueen kautta. Työntekijöiden tehtävänä on tukea kouluissa tapahtuvaa arvokasvastusta sekä sivistystä unohtamatta lähimmäisen rakkauden toteutumista muun muassa ihmisarvon ja tasa-arvon kautta. (Sakasti. Seurakuntatyö. Kasvatus. Yhteistyö kouluissa ja oppilaitoksissa.)

Nuorisotyössä tulee olla valpas, joustava, luova ja läsnä oleva yhteiskunnan ilmiöille, kulttuurille ja nuoren sosiaaliselle elämälle. Nuorisotyö on ihmissuhdelähtöistä työtä, johon työntekijät kouluttautuvat ja hakeutuvat omien arvojensa ja mielenkiinnon kohteidensa pohjalta. Nuorten elinympäristön ja elinolojen muutokset vaikuttavat työn luonteeseen, jonka takia työ ei ole yksioikoista. (Haapanen 2006, 14, 17, 20.) Nuorisotyössä nuoria arvostetaan omana itsenään sekä heidän ajatuksiaan ja arvoja

kunnioitetaan. Nuorten osallistuminen nuorisotyön toimintaan on yleensä vapaaehtoista. Ajoittain järjestettävä toiminta on myös työntekijöiden näkökulmasta vapaaehtoista. (Rauas 2012, 109.)

2.3 Nuorisotyönohjaaja seurakunnassa

Kirkon nuorisotyöstä ajatellaan, että se on samanlaista kuin muukin nuorisotyö, mutta se tapahtuu vain kirkon tiloissa tai että asioita tarkastellaan kirkon uskon näkökulmasta. Nuoret seurakuntalaisina -asiakirjassa kerrotaan, että kirkon nuorisotyön teologia tarkastelee nuorten kasvukysymyksiä kirkon uskon näkökulmasta. Asiakirjassa todetaan myös hyvin, että “nuorten kasvun tukeminen on nuorten tukemista kasvussa omaksi itsekseen”. (Tähkää 2012, 14.)

Hengellisen työn osaaminen ja kristilliseen uskoon perustuva arvo-osaaminen sekä läsnä olemisen taito ohjaavat kirkon nuorisotyönohjaajan työtä. Ydintaitoina kirkon nuorisotyönohjaajalla on kuitenkin ohjaus- ja vuorovaikutustaidot. Nuorisotyönohjaaja toimii lasten ja nuorten sekä heidän perheiden kanssa. Tarkoituksena on rohkaista ja tukea heitä kasvamaan kristillisessä uskossa, saada heidät osalliseksi seurakuntaelämään ja antaa heille mahdollisuus vaikuttaa seurakunnan asioihin. Nuoria tuetaan heidän kasvussaan, ohjataan, opetetaan sekä koulutetaan. Nuorisotyönohjaajat järjestävät yksilöllistä sekä yhteisöllistä toimintaa, jossa he kohtaavat nuoria. (Sakasti 2010.)

Kirkon nuorisotyöntekijän osaamiskuvauksen mukaan keskeisintä työssä on muun muassa nuoren kasvun tukeminen. Usein sanotaankin, että kirkon nuorisotyönohjaaja on hengellinen kasvattaja ja tukija. Kirkon nuorisotyönohjaajina viran kelpoisuusehtona on sosionomin tai yhteisöpedagogin tutkinto, joka sisältää teologisia sekä seurakunnan ja kirkon työhön liittyviä opintoja. (Sakasti 2010.) Nuorisotyönohjaajan tarkoitus on ymmärtää ja olla tukena nuoren kasvaessa aikuiseksi, sillä nuori kohtaa isoja muutoksia elämässään. Kirkon nuorisotyönohjaaja poikkeaa muista alan työntekijöistä sillä, että toiminnan avulla pyritään mahdollistamaan nuorelle myös kristillinen maailmankatsomus. (Shepherd 2014, 2.) Nykyisessä rippikoulusuunnitelmassa nuorisotyönohjaajat toimivat hengellisinä ohjaajina aidosti omanlaisina kristittyinä sekä tukevat nuoren kristillisen identiteetin

kasvua. Nuorille on tärkeää kertoa kirkon olevan moniääninen, monikasvoinen, monitapainen sekä ristiriitainen. Nuorisotyönohjaajan on hyvä antaa tilaa puhua eroavaisuuksista sekä kertoa, että monenlaisille yksilöille on tilaa. (Tuominen 2017, 48.)

3 RYHMÄN OHJAAMINEN

3.1 Ryhmän muodostuminen

Töiden tekemisessä sekä jäsenten keskinäisen viihtymisen edellyttämiseksi muodostetaan usein erilaisia ryhmiä. Ryhmän kehitys vaatii aikaa ennen kuin se voi palvella kaikkia jäseniään. Bruce Tuckman on tehnyt viisivaiheisen mallin ryhmän kehitysvaiheista. Näitä ovat muodostumisvaihe, kuohuntavaihe, asettuminen, hyvä toiminta ja lopetus. Kehitysvaiheita on kuitenkin kritisoitu niiden yleistettävyyden takia. Mallit auttavat ryhmänohjaajia ymmärtämään ryhmien toimintaa, mutta ne voivat myöskin hankaloittaa sitä, koska kaikki ryhmät eivät toimi saman kaavan mukaan. (Niemistö 2004, 87–88.)

Lönnqvistin (2003) mukaan ryhmän koolla on merkittävä vaikutus siihen, kuinka ryhmän vuorovaikutus lähtee käyntiin. Kun ryhmän jäsenmäärä kasvaa, erilaiset vuorovaikutussuhteet lisääntyvät eksponentiaalisesti. Tämän johdosta pienryhmätyöskentely olisi hyvä aloittaa parityöskentelystä, jolloin vuorovaikutussuhdetta on helpompaa hoitaa. Parityöskentelyn jälkeen ryhmän kokoa voidaan kasvattaa liittämällä kaksi paria yhteen, jolloin parit tukevat edelleen toisiaan, mutta saavat myös apua toisesta toimivasta parista. (Haapaniemi & Raina 2014, 130.)

Ryhmätoiminnassa ryhmällä on usein jokin yhteinen näkemys tavoitteesta tai tehtävästä, jonka ryhmä pyrkii saavuttamaan. Koska tavoitteen saavuttaminen vaatii yhteistyötä, ryhmään kuuluvat yksilöt ovat riippuvaisia toisistaan. Mikäli ryhmällä on näkemyseroja tavoitteista, ryhmä hajoaa tai toimii hajanaisesti. Keskeistä ryhmän toiminnassa on yhteisen tavoitteen saavuttaminen. Tällöin ryhmätyöskentely vaatii ryhmäläisiltä vuorovaikutuksen lisäksi joustavuutta ja ongelmanratkaisukykyä, sillä kaikki ryhmät eivät toimi samalla tavalla ja ryhmän jäsenillä voi olla paljonkin toisistaan poikkeavia tapoja käyttäytyä ja ilmaista itseään. (Kataja, Jaakkola, Luukkonen 2011, 15; Heinonen, Klingberg ja Pentti 2012, 80.)

Ryhmäprosesseilla tarkoitetaan yksilöiden välistä vuorovaikutusta, joka syntyy ryhmän toiminnan seurauksena. Ne kuvaavat sitä, mitä ryhmässä tapahtuu toiminnan aikana. Kun ryhmä pyrkii kohti yhteistä tavoitetta, ryhmän sisälle syntyy erilaisia

suhteita ja rakenteita keskinäisen vuorovaikutuksen takia. Ryhmän jäsenten roolit ja vallankäyttö sekä ryhmän normit ovat hyviä esimerkkejä. Tällaiset erilaiset suhteet ja rakenteet määrittävät ryhmän toiminnan tehokkuuden. Muita ryhmäprosesseja ovat myös koheesio eli ryhmän kiinteys, polarisaatio eli mielipiteiden kärjistyminen sekä paine, että ryhmän sisällä täyttyy yhdenmukaisuus. (Kataja ym. 2011, 16.)

Ryhmädynamiikkaa kuvataan usein ryhmän jäsenten keskinäisinä jännitteinä, tunteina sekä kiinnostuksena toisiinsa. Se muodostuu yksilön omista mieltymyksistä ja tavoitteista sekä ryhmän sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Ryhmädynamiikkaa on verrattu jäävuoreen, josta pieni osa on näkyvissä veden pinnan yläpuolella, mutta suurempi osa näkymättömissä pinnan alla. Tässä vertauksessa dynamiikka tarkoittaa jäävuoren suurta osaa, joka jää veden pinnan alle. Tähän osaan kuuluvat erilaiset pelot, odotukset ja toiveet, joita yksilöt kohdistavat itseensä sekä muihin ryhmän jäseniin. Ryhmädynamiikan pystyy tunnistamaan siitä, keiden kanssa ryhmäläiset kommunikoivat ja millaisia tunteita he osoittavat toisiaan tai ryhmän toimintaa kohtaan. Tunteet ovat nähtävissä esimerkiksi ilmapiirin leppoisuutena tai kireytenä. Ryhmäilmiöihin liittyy myös se, että joskus ryhmän suoritus on heikompi kuin ryhmän yksittäisten jäsenten yhteenlaskettu suoritus. Kun ryhmän jäsenistä jokainen ottaa vastuuta omasta tekemisestään ja ryhmässä työtehtävät jaetaan tasaisesti, silloin ryhmän kokonaistulos on suurempi kuin yksittäisten jäsenten yhteenlaskettu suoritus. (Kataja ym. 2011, 16.)

3.2 Toimivan ryhmän elementit

Ryhmämuotoisen toiminnan toimiseksi vaaditaan **osallisuutta**. Hyvän osallisuuden saavuttamiseksi ei riitä pelkkä nuorten kuuleminen tai muu osallisuuden muodollinen mekanismi. Osallisuuteen tarvitaan vahvempia kokemuksia siitä, että toimintamme on vaikuttanut yhteiseen maailmaamme ja että on syntynyt tunne siitä, että on saanut vaikuttaa omasta mielestään tärkeiksi kokemiinsa asioihin yhteisössään. Osallisuus saattaa helposti lipsahtaa näennäisosallisuuden puolelle, ellei synny vuorovaikutteista toimintaa, jossa nuorilla olisi oma roolinsa. Nuorten omat kokemukset ja näkemykset asioista ovat osallisuuden kannalta tärkeitä. Tunne omasta toimintakyvystä on välttämätön elementti osallisuudessa. (Kiilakoski 2017, 85, 93.)

Ihmisen kokemus olla mukana vaikuttamassa oman elämän sekä ympäristön asioihin vahvistaa osallisuutta (Thitz 2013, 29). Nuorten hyvinvointikäsitteissä oleellista on toive mahdollisuuksista vaikuttaa omaan elämään. Nuorten osallisuutta voidaan tutkia toimintaympäristössä toistuvana asenteena, joka tekee havaittavaksi nuorten mahdollisuudet aktiiviseen toimijuuteen ja mielipiteen ilmaisuun. Liian usein nuoret nähdään vain niin sanotusti tulevina kansalaisina, joilla on verrattain vähän mahdollisuuksia oma-aloitteiseen toimintaan. Osallistavaan toimintakulttuuriin pyrkivä aikuinen näkee nuoren ja aikuisen välillä mahdollisuuden tasavertaiseen keskusteluun. Osallistava aikuinen myös kohtelee nuoria yksilöllisinä toimijoina ja näkee, että heillä on asiantuntemusta oman elämämpiirinsä liittyen. On tärkeää huomioida myös nuoren osallistumattomuus ja se, että on oltava mahdollisuus olla osallistumatta. Usein osallisuus mielletään vain tekemiseksi, mutta osallisuutta ovat myös oleminen ja vastaanottaminen. (Louhela 2016, 56–57; Tuominen 2017, 24.)

Ryhmä vaatii toimiakseen **luottamusta**. Kun ryhmän luottamus on kunnossa, voi ryhmä keskittyä oleellisiin asioihin. Luottamuksen perustaso muodostuu pitkälti jo ensimmäisinä ikävuosina. Yksilölliset elämäkokemukset vaikuttavat luottamuksen perustasoon sekä itseluottamukseen. Perusluottamusta ryhmässä voidaan vahvistaa yhteisillä kokemuksilla. Luottamus ryhmään vaikuttaa suoraan siihen, miten ryhmä toimii. Turvallisessa ja hyvässä ryhmässä saa vapaasti tuntea mitä vain ja jäsenet ymmärtävät, miten tunteet vaikuttavat ryhmän toimintaan. Myös ujoimmat ryhmän jäsenet rohkenevat puhumaan ja osallistumaan paremmin, kun ryhmän ilmapiiri on turvallinen ja vapautunut. Kun ryhmällä on luottamus ja turvallinen olo ryhmässä, myös heidän oppimiskykynsä paranee. Yhdessä oppiminen vahvistaa luottamusta. Ryhmän sisällä voi olla oppimista esittäviä rooleja, kuten kannustaja, palautteen antaja ja kysymysten esittäjä. Roolit voivat olla joskus samassa henkilössä ja vaihdella kesken oppimisen. (Heinonen ym. 2012, 112–126; Tuominen 2017, 29.)

Luottamusta voidaan muodostaa leikin kautta. Leikkiminen on hyvä väline, jolla haetaan turvallisuuden tunnetta ryhmään. On tärkeää, että leikki syntyy ryhmässä itseohjautuvasti. Ulkoapäin ohjattu leikki ei tue ryhmän jäsenten luontaisten roolien löytymistä. Leikkimällä voidaan oppia paljon enemmän kuin pelkällä ajatustyöllä. Leikin aikana opitaan usein paljon asioita toisista, itsestä ja ympäristöstä. (Haapaniemi ym. 2014, 80–81.) Turvallisessa ryhmässä sisäinen lapsi pääsee valloilleen. Tämä

tarkoittaa sitä, että uskallamme leikkiä, ilmaista itseämme spontaanisti ja rohkeasti hullutella. Turvallisessa ryhmässä koemme saavamme olla juuri sellaisia kuin olemme, mikä vahvistaa myös itsetuntoa. (Aalto 2000, 17, 19.)

Itsetunto kertoo, miten yksilö itse kokee arvonsa ja merkityksensä. Lisäksi itsetuntoon liittyy oman itsensä tunteminen. Hyvän itsetunnon omaava henkilö havaitsee itsensä olemassaolon sekä tuntee omat vahvuutensa ja heikkoutensa. Niinpä heikko itsetunto voi näkyä käyttäytymisessä ja asenteissa eri tavalla ryhmän jäsenestä riippuen. Yksilöllä, jolla on heikko itsetunto, voi olla usein vaikeuksia kuvailla sekä arvioida itseään. Tällainen voi esiintyä usein itsearviointitilanteissa, joissa yksilön reagointiaika on pitkä ja vastaukset tulevat hitaasti. Heikon itsetunnon omaavat eivät kuvaile välttämättä itseään aina negatiivisesti. Toisaalta itsevarma käyttäytyminen ei ole välttämättä selvä merkki vahvasta itsetunnosta. Ryhmän hyvä itsetunto nostaa yksilön omaa itsetuntoa. Tässä yksilö saa tarvittavan itsetuntolisän. (Aho 2004, 20–21, 43–44, 59.) Hyvän itsetunto mahdollistaa toimisen ryhmässä, jonka avulla myös voidaan kannustaa ryhmän muita jäseniä (Aalto 2000, 17).

3.3 Ohjaajana ryhmässä

Jokainen ryhmänohjaaja rakentaa itselleen oman tapansa ohjata ryhmää. Ohjaajalle ei voi antaa tarkoin määrättyä kaavaa, jonka mukaan hän pystyisi toimimaan eri tilanteissa, sillä ryhmät voivat poiketa hyvinkin paljon toisistaan. On vain olemassa erilaisia mahdollisuuksia, joita ohjaaja voi ryhmän johtajana toteuttaa ryhmänsä kanssa. Ohjaajan työ eroaa ryhmissä sen mukaan, onko ryhmä ennestään tuttu vai tuntematon ja millainen hänen mielialansa on. Tuntemattoman ryhmän kanssa edetään usein varovasti ja ilmapiiriä tunnustellen. Ohjaajan on myös tärkeää edistää turvallista ja kannustavaa ilmapiiriä. Ohjaajan on tärkeää tiedostaa oman vallan ja vastuun käyttäminen ryhmätilanteissa. Väärin käytettynä nämä voivat vaikuttaa ryhmän turvallisuuteen. (Kataja ym. 2011, 27; Tuominen 2017, 30.)

Toiminnallisissa harjoituksissa ohjaajan rooli on hyvin tärkeä. Ryhmän työskennellessä eteen voi tulla tilanteita, joissa tarvitaan välitöntä puuttumista ryhmän toimintaan, kun taas toisissa tilanteissa on hyvä vetäytyä taka-alalle. On olemassa myös tilanteita, joissa ohjaaja osallistuu mukaan työskentelyyn ja on yksi ryhmän

jäsenistä sekä näin ollen vaikuttaa myös lopputuloksen syntymiseen. Ryhmän kannalta ohjaajan tulee hahmottaa ryhmä tilannekohtaisesti, koska jokainen ryhmä tarvitsee tukea erilaisissa tilanteissa sekä jokainen ryhmän jäsen on yksilöllinen. Ohjaaja toimii työskentelyissä asiantuntijana, joka kertoo tarvittavat tiedot sisällön ymmärtämiseen. (Kataja ym. 2011, 27; Tuominen 2017, 56.)

Ryhmässä ohjaajan vastuulla on tehtäväsuoritusten saavuttaminen. Ohjaaja ei voi käyttää ryhmää omien etujensa ajamiseen. Ohjaajan rooli ryhmässä ei ole johtaja, vaan hän käyttää johtajan asemaansa ryhmän ohjaamiseen. Hän toimii ryhmässä auktoriteettina. Ohjaajan tulee osoittaa ryhmälle hyväksyntää, avoimuutta ja luottamusta mahdollistaakseen toimivan ryhmän. Näin ollen jokainen ryhmäläinen pystyy ilmaisemaan omia havaintojaan sekä mielipiteitään toisille. Jotta ryhmän jäsenet voivat helpommin kertoa ajatuksistaan, on ryhmän ohjaajan tärkeää itse antaa rakentavaa palautetta muille. Ohjaajan on tärkeä miettiä käyttämiensä sanavalintojen vaikutusta jäsenten kasvuun ja oppimiseen. (Jauhiainen & Eskola 1994, 145–147,157; Tuominen 2017, 29, 69.)

4 KUVA OHJAUKSEN TYÖVÄLINEENÄ

4.1 Valokuva toiminnallisena menetelmänä

Valokuviin liittyy vahvasti symboliikkaa. Myös toisistaan hyvin erilaiset kuvat sisältävät symbolisia aineksia. Esimerkiksi perhekuvat, lehtikuvat, mainoskuvat maisema- tai tilannekuvat sisältävät symbolisia merkityksiä. Symboli on jonkin asian vertauskuva tai merkki. Symbolisilla ja muilla samankaltaisilla kuvilla on suuri merkitys erilaisten asioiden toisiinsa sijoittajina. Symbolit ja symboliset kuvat toimivat linkkinä psyyken tietoisien ja tiedostamattomien rakenteiden välillä. Valokuvat voivat toimia apuna asioiden ja tapahtumien muistamisessa sekä uuden opettelussa, mutta ensisijaisesti ne luovat ja antavat merkityksiä. Valokuvien symbolien avulla voidaan myös käsitellä niitä tunteita, arvoja ja uskomuksia, joita kuvat herättävät. Ne edustavat usein asioita, joille on vaikea löytää sanoja. (Halkola 2009b. 71; Halkola 2009c. 176–178; Koffert 2009, 95.)

Valokuvasta on moneksi. Ne kulkevat osana ihmisen arkea, taiteen ilmaisuina ja terapeutin työn voimakuvina. Valokuvan vaikuttavuus voi olla yllättävää. Terapeutin menetelmänä valokuva voi herättää erilaisia heijastuksia ja suuria tunteita ja kuvien tutkiminen voi vaatia rohkaisua. Kun valokuvia käytetään terapeutin menetelmänä, niiden tulokseen tulee antaa riittävästi aikaa. Valokuvia tutkiessa ihminen voi kokea oivalluksia, sillä valokuvat auttavat osaltaan hahmottamaan elämäkokemuksia ja tapahtumia ja niiden merkityksiä. Valokuvien äärellä on usein myös helpompaa muistella ja puhua vaikeista asioista ja elämäntapahtumista. Valokuvia katsellessa muodostuu usein erilaisia tunteita. Ihminen kertoo kuvan tapahtumista presens-muodossa ja eläytyy kuvan tapahtumiin kokonaisvaltaisesti. Kuvaa voidaan myös katsoa etäältä omasta elämästä. (Halkola 2009b. 16, 60–68.) Valokuvatyöskentely syventää vuorovaikutusta. Esimerkiksi nuorten kanssa tällaisella työskentelyllä on mahdollista ymmärtää heidän kokemusmaailmaansa sellaisella tasolla, jota voisi olla jopa mahdotonta sanoittaa ilman kuvaa. (Jalonen 2009, 135–136.)

Suomeen on jo vakiintunut merkittävästi erilaisia valokuvaterapeutin menetelmiä. Eri menetelmät ovat toimineet innoittajina muun muassa sosiaali-, terveys- ja

opetusalan henkilöille heidän työskentelynsä kehittämiseksi. (Halkola 2009a, 19.) Suomessa tällä hetkellä tunnetuin valokuvaterapeuttinen menetelmä on Miina Savolaisen kehittämä voimauttavan valokuvan menetelmä. Valokuvien kanssa työskennellessä on tärkeää ymmärtää, että valokuva itsessään ei ole terapeuttinen väline, vaan ainoastaan tapa, jolla kuvaa käytetään, voi olla sitä. (Voimauttava valokuva. Voimauttavan valokuvan menetelmä.)

Valokuvia käytettäessä voidaan hyödyntää narratiivista työskentelyä. Narratiivisessa työskentelyssä ihminen tekee elämänsä sekä itsensä kertomusten avulla ymmärrettäväksi muille ihmisille. Valokuvaa voidaan katsoa tarinallisesti. Valokuvista kertova henkilö hahmottaa kuvan elämänkaaren. Valokuviiin liitetään historiallisia, kulttuurisia sekä omaelämäkerrallisia merkityksiä. Näissä tilanteissa on mahdollisuus ihmisen itsemäärittelyyn. Kertoessaan valokuvista ihminen voi kertoa valokuvan kertomuksesta kronologisesti lyhyitä yksittäisiä hetkiä elämästä. Ne helpottavat monesti tarinan kertomista itselleen ja muille. (Mäkiranta 2008, 37–40.) Kerronnalliset ajatukset voivat rikastuttaa ihmisten välistä yhteistoimintaa ja luoda vaihtoehtoisia merkityksiä, jotka voivat ristiriidassa ja täydentää perinteistä psykiatrista käytäntöä (Carrey 2007, 79).

Narratiivisessa työskentelyssä voidaan käsitellä ongelmatarinoita. Näissä pyritään erottamaan ongelma hänen identiteetistään. Kuvien kanssa työskennellessä valokuvat toimivat symboleina ongelmille. Ongelmatarinoissa ihminen voi saada myötätuntoa ja ymmärrystä kokemuksiinsa. Ihmiselle nousee yleensä halu poistua tarinasta, kun ongelmatarinaa on käsitelty riittävästi. Ihmisen kertoessa tarinaa ohjautuu hän itsestään eteenpäin asiassa. Tämä on hyvin luonnollinen tapa. Kuitenkin se mitä tapahtuu kertojan ajatuksissa, ei välttämättä ole se mitä tapahtumassa juuri silloin käydään läpi. (Venäläinen 2008, 203–204.)

4.2 Kuvakortit työvälineenä

Tunne- ja kuvakortteja pystytään hyödyntämään eri tavoilla. Kuvakortit soveltuvat kahdenkeskiseen jutteluun sekä toiminnallisiin ryhmätuokioihin. Työskentelyt antavat mahdollisuuden pohtia ja kertoa itsestään haastavissakin tilanteissa. Esimerkiksi Suomen Mielenterveysseuran Mielenterveys voimaksi -kuvakortit antavat

mahdollisuuden pohtia tunteiden kirjoa, niiden avulla voi tunnistaa, sanoittaa ja ilmaista tunteita, sekä myös oppia ymmärtämään tunteiden merkitystä oman ja muiden ihmisten toiminnan kannalta (Suomen Mielenterveysseura. Julisteet ja kortit. Mielenterveys voimaksi-kuvakortit.) Kuvasta saattaa myös löytää jotain, johon voi peilata tai verrata omia tunteitaan. Kuvakorttien käyttö voidaan rinnastaa myös kielellisiin vertauksiin kuten metaforiin. (Halkola 2009c, 177, 185–186.)

Hämäläinen (2012) kirjoitti Opettaja-lehdessä artikkelin “Kuvilla pääsee syvälle”, missä hän on haastatellut lehtori Saija Honkalaa. Honkalan mukaan kuvakortit tukevat ja helpottavat uusien asioiden oppimista. Niillä voidaan tutustua ryhmään sekä rakentaa yhteisöllisyyttä. Opetuksissa Honkala on päässyt kuvien avulla eteenpäin ja syvemmälle. Honkalan rohkaisee haastattelussa kuvakorttityöskentelyihin, vaikka työntekijällä ei olisi aiheesta aikaisempaa kokemusta tai koulutusta. Aloittelijan on kuitenkin hyvä kokeilla kuvia tutun ryhmän kanssa.

Valtakunnallisen lastenjärjestön Pesäpuu ry:n verkkokaupasta löytyy monenlaisia tunnekortteja, kuten Nalle- ja Saga-kortit. Nallekortit on australialaisen St. Lukes Innovative Resources:in valmistamat. Nallekortit soveltuvat lasten kanssa työskentelyyn, mutta niitä voidaan käyttää myös nuorten ja aikuisten kanssa. Nallekorttien avulla voidaan keskustella perhe-elämästä, ihmissuhteista, tapahtumista, tunteista sekä omasta identiteetistä. Korttien kuvissa olevat nallet ilmentävät erilaisia tuntemuksia ja tunteita. (Pesäpuu verkkokauppa. Toiminnalliset välineet. Korttisarjat ja pelit. Nallekortit.) Sagakortit on saksalaisen OH-publishing valmistamat. Sagakortit sisältävät kuvia hahmoista, maisemista ja esineistä. Kortit soveltuvat tunnekorttityöskentelyn lisäksi päiväkirja- ja elämäntarinatyöskentelyyn sekä tarinoiden kirjoittamiseen. Sagakortteja on kuvattu monipuolisiksi. (Pesäpuu verkkokauppa. Toiminnalliset välineet. Korttisarjat ja pelit. Saga.)

Suomen Mielenterveysseuran tunne- ja kaveritaitokortit on suunnattu alakouluikäisille ja niiden avulla pystytään harjoittelemaan helposti tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja nimeämistä sekä vuorovaikutustaitoja. Kortteja voidaan käyttää muun muassa lasten kanssa ongelmatilanteissa ja niiden avulla voidaan löytää erilaisia toimintatapoja ristiriitatilanteissa. (Suomen Mielenterveysseura. Julisteet ja kortit. Tunne- ja kaveritaitokortit.)

Spectrovisio on valokuvaterapiaan erikoistunut toiminimi, jonka on luonut valokuvaterapian kouluttaja Ulla Halkola. Spectro-korttisarjat soveltuvat terapeuttiseen työhön, opetukseen ja ohjaukseen. Korttisarjat ovat nimeltään Visions, Crises, Graffiti, Models, Vintage Portrait, Vintage Family, Vintage Diverse ja Clouds. Spectrokorttisarjojen kuvat ovat miellelyhtymiin perustuvia ja ne synnyttävät ihmisissä erilaisia ajatuksia, mielikuvia, muistoja ja tunteita. (Spectrovisio. Valokuvakortit.)

5 NUORISOTYÖ TÖÖLÖN SEURAKUNNASSA

Toimintaympäristönä opinnäytetyötä toteuttaessamme toimi Töölön seurakunta ja tarkemmin seurakunnan varhaisnuoriso- ja nuorisotyö. Töölön seurakunta on yksi Helsingin seurakuntayhtymän seurakunnista ja kuuluu Helsingin hiippakuntaan. Töölön seurakunta sijoittuu Töölön kaupunginosaan. Seurakunta on perustettu 1942. Nykyisen Töölön seurakunnan rajat ovat muodostuneet 1.1.2011, kun Taivallahden ja Töölön seurakunnat yhdistyivät. Vuonna 2016 joulukuussa Töölön seurakuntaan kuului 16 438 jäsentä. (Helsingin seurakunnat. Töölön seurakunnan hallinto.) Tulevaisuudessa Töölön seurakunta tulee laajenemaan, sillä vuoden 2019 alussa Töölön seurakunta yhdistyy Meilahden seurakunnan kanssa säilyttäen nimensä Töölön seurakuntana. (Mikko Saari. Henkilökohtainen tiedonanto. 10.10.2018.)

Töölön seurakunnan nuorten toiminta tapahtuu pääosin nuortentila Kerhiksellä. Nuortentila sijaitsee Mechelininkadulla uusissa toimitiloissa. Kerhiksellä järjestetään nuorteniltoja kolmesti viikossa, varhaisnuorten kerhoja sekä erilaisia koulujen tutustumiskäyntejä ja monenlaisia kokouksia työntekijöiden kesken. Töölön seurakunnassa nuortentilaa hyödynnetään hyvin ja nimestä huolimatta se ei ole ainoastaan nuorten käytettävissä. (Tilda Tiljander. Henkilökohtainen tiedonanto 3.11.2017; Töölön seurakunta 2018.)

Töölön seurakunnassa toimii tällä hetkellä kaksi nuorisotyönohjaajaa, jotka toimivat kasvatustiimin alaisuudessa. Toinen nuorisotyönohjaaja vastaa rippikoulutyöstä sekä nuorten aikuisten toiminnasta ja toinen varhaisnuorten toiminnasta ja osittain rippikoulutyöstä. Varhaisnuorisotyöhön kuuluu kouluyhteistyön lisäksi kerhotyö yhteistyössä koulutettujen kerhonohjaajien kanssa sekä leirit, tapahtumat ja retket. Nuorisotyöhön kuuluu isokoulutus, nuortenillat, rippikoulutyö, kouluyhteistyö sekä leirit ja tapahtumat. Kouluyhteistyössä nuorisotyönohjaajat järjestää ryhmäytymistä sekä opetustuokioita luokille. Näiden kahden työntekijän lisäksi nuorisotyötä Töölön seurakunnassa tekee myös nuoriso- ja rippikoulutyöstä vastaava pappi. (Tilda Tiljander. Henkilökohtainen tiedonanto 3.11.2017.)

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

6.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

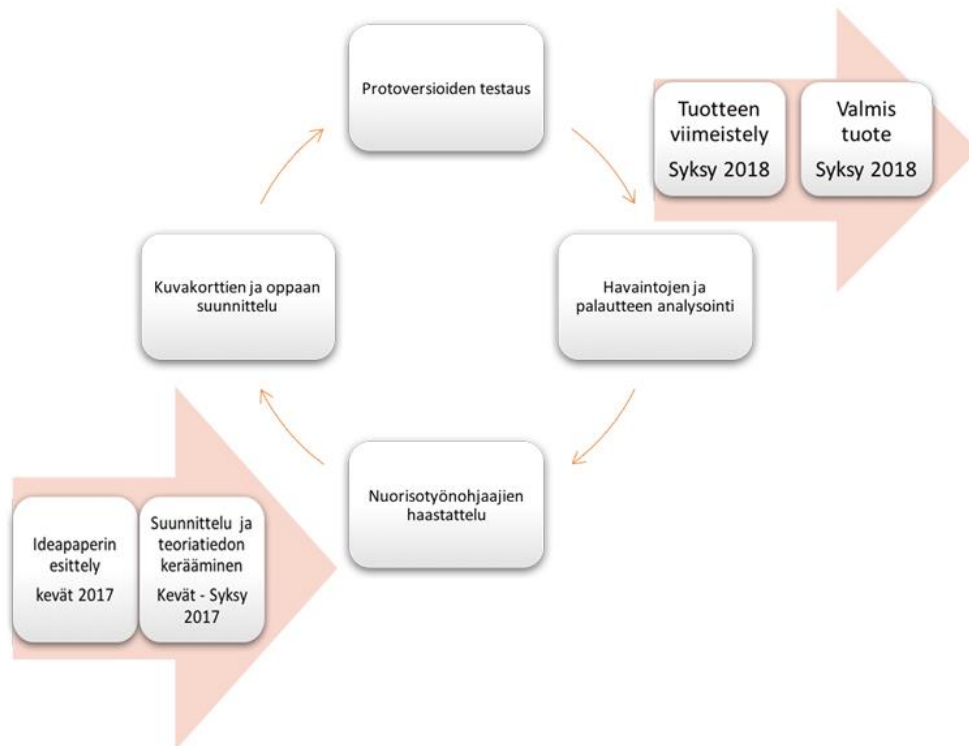
Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa Töölön seurakunnalle suunnattu kuvakorttipakka sekä opas kuvakorttityöskentelyyn. Opinnäytetyössä oli kaksi päätavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena opinnäytetyössä oli tuottaa monipuolinen ja -käyttöinen toimivaksi testattu 80–100 kuvan kuvakorttipakka ja niiden käyttöä tukeva opas yhteistyössä Töölön seurakunnan nuorisotyönohjaajien kanssa. Tarkoituksena oli testata kuvakortteja sekä opasta kahdessa protokorttien ja -oppaan testaustilaisuudessa. Tavoitteena oli, että kuvakortit löytäisivät paikkansa Töölön seurakunnan nuorisotyönohjaajien arjessa.

Toisena tavoitteena oli osallistaa Töölön seurakunnan aktiivisia nuoria protokorttien testauksessa ja niiden parantamisessa. Tällä tavalla saatiin nuorille tietoa kuvakorteista sekä kuvakorttien käyttöä voitiin laajentaa myös niin, että isokset ja kerhonohjaajat voivat käyttää kuvakortteja pienryhmänsä kanssa. Tarkoituksena oli kysellä nuorten kehitysideoita kuvakorttien parantamiseen palautelomakkeella. Näiden palautteiden perusteella kehitimme kuvakortteja, jonka jälkeen saimme palautetta nuorisotyönohjaajilta lopullisesta tuotteesta.

6.2 Kuvakorttien ja oppaan suunnittelu

Opinnäytetyömme lähti liikkeelle aloitusvaiheesta keväällä 2017, jolloin lähdimme tutkimaan kuvakortteja sekä etsimään teoriatietoa aiheesta. Kuvakortteihin ja niiden kanssa työskentelyyn olemme molemmat päässeet perehtymään seurakunnissa ja rippikouluissa työskennellessämme. Ammattikorkeakouluopinnoissamme on myös käytetty erilaisia tunne- ja kuvakortteja, joten monet korttisarjat ovat tulleet tätä kautta meille tutuiksi. Esittelimme opinnäytetyömme ideapaperin elokuun lopulla koulussamme, jonka jälkeen lähdimme laajentamaan ajatusta sekä tekemään opinnäytetyön suunnitelmaa. Opinnäytetyöprosessia voidaan kuvailla konstruktiiivisella mallilla. Tässä mallissa yhdistyvät lineaarisen sekä spiraalisen mallin vaiheet. (Salonen 2013, 16.) Prosessissa on mahdollista toteuttaa spiraalimallin

vaihetta tarvittaessa useamman kerran. Tässä kehittämistyöprosessissa olemme toteuttaneet spiraalimallia soveltaen kaksi kertaa opinnäytetyömme tuotteen toimivuuden varmistamiseksi.

KUVIO 1. Opinnäytetyön prosessi Salosta (2013) mukailten

Töölön seurakunnan nuorisotyönohjaajat halusivat meidän tekemän kuvakortit oman seurakuntansa nuorisotyöhön, sillä he kiinnostuivat opinnäytetyömme aiheesta. Suunnitteluvaiheessa lähdimme tekemään strukturoimatonta eli avointa haastattelua liittyen nuorisotyönohjaajien taustatietoisuuteen ja toiveisiin kuvakorteista. Tämän haastattelumuodon valinta tuntui meistä luontevalta, sillä halusimme tilanteen olevan enemmän keskustelun omainen kuin haastattelu. Hirsjärven, Remeksen & Sajavaaran (2009, 209) mukaan avoin haastattelu on lähimpänä keskustelua. Haastattelija kartoittaa avoimessa haastattelussa haastateltavan ajatuksia, mielipiteitä, tunteita ja käsityksiä. Avoin haastattelu vaatii enemmän taitoa kuin muut haastattelut.

Parihaastattelu on alamuoto ryhmähaastattelulle. Ryhmähaastattelu on tehokas, sillä siinä saadaan samalla tietoa usealta henkilöltä samanaikaisesti. Ryhmä voi auttaa muun muassa väärinymmärrysten korjaamisessa. (Hirsjärvi ym. 2009, 211.) Töölön seurakunnassa on kaksi nuorisotyönohjaajaa, jotka molemmat toimivat ohjaajina opinnäytetyöprosessistamme. Tämän seurauksena haastattelimme heitä molempia

parihaastattelun (LIITE 1.) muodossa. Parihaastattelulla saimme heiltä molemmilta toiveita kuvakortteihin ja he pystyivät tilanteessa yhdessä keskustelemaan, minkälaisille kuvakorteille heidän nuorisotyön tiimissä olisi tarvetta.

Strukturoimattomassa haastattelussa ilmeni, että nuorisotyönohjaajat halusivat kuvakortteihin konkreettista sekä rohkeaa symboliikkaa. Kuvakorttipakkaan haluttiin kuvia erilaisista aiheista, kuten vesi, kuolema ja kesä. Toiveena oli, että kuvakorttien hengellisyys ei näy korteissa selkeinä merkkeinä, kuten ristinä, vaan myös laajempaa näkökulmaa hengellisyydestä toivottiin. Kuvakortteihin haluttiin saada samaistumispintaa, joten päädyimme yhdessä nuorisotyönohjaajien kanssa, että osassa kuvakorteissa olisi mukana ihmisiä, jotka loisivat erilaisen tunnetilan kortteihin. Lisäksi nuorisotyönohjaajat toivoivat, että kuvakortit olisivat A5 kokoisia sekä takapuolelta puhtaan valkoisia ilman mitään logoa tai tekstiä. Kuvakorttien kuvien toivottiin olevan värikkäitä sekä kontrasti tulisi olla selkeä. Kuvakorttien reunoihin toivottiin valkoisia reunoja. Tämä helpottaisi kuvien erottumista paremmin värikkästä matosta tai lattiasta. Lisäksi valkoinen reuna loisi kortteihin samankaltaisuuden sekä yhtenäisyyden yhdeksi ja samaksi kuvakorttipakaksi. (Mikko Saari ja Tilda Tiljander. Henkilökohtainen tiedonanto 3.11.2017.)

Nuorisotyönohjaajien omien kokemusten mukaan kuvakorttityöskentelyt ovat olleet heillä nopeampoisia, jonka takia kuvista toivottiin terävälaatuisia ja niiden aiheisiin tarkkoja rajauksia (Mikko Saari ja Tilda Tiljander. Henkilökohtainen tiedonanto 3.11.2017). Saimme heiltä ideoita kuvakorttien työstämiseen, minkä jälkeen lähdimme suunnittelemaan kuvakortteja sekä toteuttamaan protokortteja. Tavoitteena oli, että kuvakortit ovat eettisesti asianmukaiset, jonka takia tutustuimme valokuvaamisen sekä yksityisyyden lakeihin. Kuvakorttien testauksessa protokortteina toimivat tulostetut kuvat A5- ja A6-kokoisena. Lopullinen kuvakorttipakka sekä käyttöä tukeva opas ovat teetettyjä valokuvaamossa.

Opinnäytetyössä tarkoituksena oli tuottaa kuvakorttien lisäksi niiden käyttöä tukeva opas. Oppaan suunnittelun aloitimme keväällä 2018, jota varten tutkimme olemassa olevia kuvakortteja, muun muassa Nalle-, Vahvuus-, Mun stoori-, Saga- ja Lasten sekä niiden käyttöohjeita. Kuitenkin korttien ohjeet olivat suppeita tai suurimmalta osalta samoja harjoituksia. Näiden lisäksi lähdimme työstämään opasta Töölön seurakunnan nuorisotyönohjaajilta saadun palautteen perusteella.

Aloimme suunnitella opasta miettimällä, millaisia harjoituksia oppaaseen tulisi sekä keille harjoitukset sopivat. Lähdimme tutkimaan olemassa olevien kuvakorttien oppaiden harjoituksia. Keräsimme olemassa olevista oppaista harjoituksia paperille. Yhdistelimme harjoituksien sisältöjä ja lisäsimme omia ideoita harjoituksiin. Keräsimme oppaaseen harjoituksia, mitkä sopivat tutustumiseen, tunteiden käsittelyyn sekä leikin kautta työskentelyyn. Tällä tavalla saimme oppaasta monipuolisen ja se palvelisi monia tarpeita kuten ryhmäytyksiä kouluissa, nuorten iltoja ja yksilön kohtaamisia. Saamamme kokemus erilaisista kuvakorttityöskentelyistä oli suureksi avuksi oppaasta suunniteltaessa. Harjoituksia suunniteltaessa olemme pyrkineet miettimään raporttimme teoriaosioden keskeisimpiä aiheita. Oppaan lukijalle olemme halunneet korostaa ryhmänohjaajan taitoja sekä toimivan ryhmän elementtejä oppaan aloitussivuilla. Oppaan harjoitukset kunnioittavat nuorten identiteettiä sekä kehityksen vaiheita. Halusimme, että opasta lukiessa lukija löytää tilanteeseen sopivan harjoituksen helposti. Harjoituksien nimien alta löytyy lyhyet kuvaukset siitä, kenelle ja millaisiin tilanteisiin harjoitus sopii. Olemme pyrkineet erilaisilla yksityiskohdilla ja visuaalisella ilmeellä selkeyttämään tekstiä.

6.3 Testauksen havainnointi

Suunnitelmaa kirjoittaessa havaitsimme, että palautelomakkeen avulla saamme tarvittavat tiedot kuvakorttien kehittämistä, mutta kuvakorttien käyttöä tukevan oppaan palaute jää vähemmälle. Tärkeää on, että kuvakorttien käyttöä tukeva opas on selkeä ja sitä voi käyttää kuka tahansa Töölön seurakunnan työntekijä tai isonen. Oppaan toimivuutta haluttiin testata protokorttien testauksen yhteydessä työntekijälähtöisesti. Tällä tavalla saimme myös oppaan kehittämiseen tarvittavan tiedon sekä toimivuuden.

Protokorttien testauksessa käytimme tarkkailevaa havainnointia. Kyseinen havainnointi soveltuu prokseemisen käyttäytymisen tutkimiseen. Sen tarkoituksena on havainnoida, miten ihmiset käyttävät ja hallitsevat tilaa ympärillään. Tarkkailevassa havainnoinnissa tutkija ei osallistu tutkimuskohteen toimintaan, vaan havainnoi kohteen ulkopuolelta. Tarkkailevassa havainnoinnissa tavoitteena on oppia katsomalla. (Vilkkä 2006, 43.) Tarkkailevalla havainnoinnilla oli suuri merkitys

meille, sillä tällä tavalla pääsimme näkemään käytännössä, miten kuvakorttien käyttöä tukeva opas todella toimii. Jos olisimme ohjanneet itse protokorttien testauksen, jäisi näin ollen käyttöä tukevan oppaan testauksen palaute melkein olemattomiin. Olemme suunnitelleet oppaan harjoitukset sekä kirjoittaneet ne, joten olemme tietoisia, mitä harjoitukset sisältävät. Tämän seurauksena omassa protokorttien testauksessa oppaan käyttö voisi jäädä lähes olemattomaksi ja virheiden näkeminen huomaamattomaksi.

Havainnoinnissa edetään parhaiten kysymysten avulla. Havainnoijan havaintojen tuottamisessa, yhdistämisessä ja tulkitsemisessä tärkeiksi kysymyksiksi muodostuivat mitä, miten, kuinka ja miksi. Kysymysten avulla käydään läpi koko tutkimusprosessi. Mitä-kysymys kertoo havainnoijalle tutkimuskohdetta koskevia havaintoja. Kuinka-kysymyksellä selvitetään ihmisten tuottavat tilanteet ja niitä koskevat havainnot. Miten-kysymyksillä perehdytään tehtyjen havaintojen liittymistä toisiinsa tai ne muodostavat johtolankoja tutkimusongelman ratkaisemiseksi. Miksi-kysymykset kertovat ihmisten toiminnasta. (Vilka 2006, 78–79.) Havainnoidessamme päädyimme käyttämään yllä olevia kysymyssanoja peilaten edellisessä kirjoitettuun teoriaan.

6.4 Palautelomakkeen rakentuminen

Kyselylomakkeet alkavat yleensä taustakysymyksillä. Ne toimivat myös lämmittelykysymyksinä varsinaiseen aiheeseen. Taustakysymysten jälkeen vuoroon tulevat helpot kysymykset. Helppojen kysymysten jälkeen voidaan siirtyä arkojen aihealueiden pariin, mikäli sellaisia on. Kyselyn loppuun on tarkoitus laittaa yleensä jäähdyttelyvaihe, missä on muutamia helposti vastattavia kysymyksiä. (Valli 2010, 104–105.) Korttien testauksen jälkeinen palautelomake (LIITE 2.) on lajiteltu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa selvitetään vastaajien taustatietoa kuvakorteista. Toisessa osassa selvitetään kyseisten protokorttien visuaalista ulkonäköä sekä mielipidettä niistä. Tässä osiossa kartoitetaan tulevan oppaan sopimista yhteen kuvakorttien kanssa. Palautteen lopussa saadaan vastaajilta mahdollisia kehitysideoita. Kysymykset ovat kuitenkin sijoitettu palautelomakkeen loppuun, sillä kysymykset ovat avoimempia, kuin aiemmat osiot.

Lomakkeessa on tärkeää osoittaa kyselyn tärkeys ja mielekkyys. Lomakkeen pituutta on hyvä miettiä. Liian pitkä lomake saa kiinnostuksen lopahtamaan ja vastaaja jättää helposti vastaamatta. Kieleen on hyvä kiinnittää huomiota lomaketta tehdessä. Hyvää kieltä on miellyttävämpi lukea, kun taas kömpelöt sanavalinnat voivat aiheuttaa tuskastumista. Kyselylomakkeissa voidaan kysyä asioista monella eri tavalla. Likertin asteikkoa käytetään yleensä, kun on kyse asenteiden tai mielipiteiden mittaamisesta. Mittarissa käytetään yleensä viisi- tai yhdeksänportaisia asteikkoja, tällä tavalla vastaajalle jää mahdollisuus olla ottamatta kantaa asiaan. Usein voi nähdä, että asteikon keskelle on sijoitettu “en osaa sanoa” -vaihtoehto. Avoimet kysymykset ovat työläitä analysoida, mutta niistä voidaan saada kuitenkin hyviä ideoita. Avoimiin kysymyksiin on mahdollisuus saada perusteltu ja laaja vastaus aiheesta, mutta on myös mahdollisuus, että niihin ei vastata. (Valli 2010, 105–106, 118–119, 126.)

Testauksen yhteydessä pyysimme nuorilta palautetta korteista palautelomakkeen avulla. Tällä tavalla saimme jokaiselta nuorelta yksilöllisen palautteen kuvakorteista. Tästä poistuu kavereiden asettamat mielipiteet sekä paineet kuvakorteista. Kuvakorttien käyttöä tukevasta oppaasta saimme palautteen työntekijöiltä strukturoimattoman haastattelun sekä keskustelun kautta. Tällä tavalla saimme parhaiten selville selkeät mielipiteet sekä kehitysideat. Pystyimme haastattelussa keskustelemaan myös meidän tekemistä havainnoinneista sekä vertailemaan havaintojamme heidän mielipiteisiin.

7 PALAUTE JA VIIMEISTELY

7.1 Protoversioiden testauksen havainnoinnin tuloksia

Siirryimme työelämäympäristöön toteuttamaan työskentelyämme, jossa kuvakortteja ja käyttöä tukevaa opasta testattiin Töölön seurakunnan nuortentila Kerhiksen tiloissa kahdella ryhmällä. Testauksessa kerättiin palautetta palautelomakkeella (LIITE 2.). Ryhmät olivat pääosin tulevan kesän rippikouluryhmiä, joiden lisäksi paikalla oli myös muutamia seurakunnan “vanhoja” nuoria. Meille ei kerrottu tunsivatko ryhmän jäsenet toisensa etukäteen. Protokorttien testauksessa käytimme kortteja, joiden koot olivat nuorisotyönohjaajilta tullut toivekoko A5, sekä toiseksi vaihtoehdoksi määritelty A6 eli niin sanottu postikorttikoko. Näin saimme selville myös nuorten mielipiteen kuvakorttien koosta. Testauksessa oli mukana noin 50 kappaletta kuvakortteja.

Työntekijät olivat saaneet etukäteen kuvakorttien käyttöä tukevan oppaan protoversion, jotta voisivat tutustua siihen etukäteen. Olimme antaneet työntekijöille vapauden valita oppaasta mieleisen harjoituksen. Korttien testauksessa käytettiin kuitenkin molemmilla kerroilla oppaan ensimmäistä harjoitusta, joka on suunnattu tutustumiseen. Testauksen aikana emme itse osallistuneet kuvakorttityöskentelyyn, vaan keskityimme havainnoimaan kuvakorttityöskentelyä. Kirjoitimme työskentelyn aikana havaintoja muistiin, jotta voimme palata niihin myöhemmin.

Testaustyöskentelyssä havainnoidessamme saimme hiljaista palautetta hymyileviltä nuorilta, jotka innokkaasti valitsivat kuvakortteja lattialta. HavaitSIMME myös, että testauksen aikana A5-kokoisiin kortteihin tartuttiin nopeammin kuin A6-kokoisiin. Testauksessa valittiin eniten sellaisia kuvia, mitkä nousivat värien puolesta selkeämmin esille lattiasta sekä kuvia, mistä pystyttiin vastaamaan muutamalla lauseella harjoituksen kysymykseen. Kuvakorttien valinnassa ei ollut suurta eroa, sillä kaikkia kuvia valittiin tasaisesti. Kuvakortit antoivat nuorille helposti puheenaiheita vierustoverin kanssa, kun he lähtivät keskustelemaan esimerkiksi siitä, mistä päin Helsinkiä valokuvia on otettu. Vierustoverin merkitys nousi testauksen aikana esille hyvänä sekä huonona asiana. Nuoret pystyvät avaamaan ajatuksiaan työskentelyn

aikana vierustoverilleen kahden kesken, mutta nuori ei välttämättä kerro mieleen tulleita ajatuksia yleisesti muille, kun asioista on puhuttu jo kaverin kanssa.

Havainnoidessamme saimme hyviä kehitysideoita oppaan muokkaamiseen sekä siihen, miten kuvakorttien kanssa etenemme. Testauksen yhteydessä kuvakorttityöskentelyä havainnoidessamme huomasimme kehittämisehdotuksia yhdessä työntekijöiden kanssa. Ehdotukseksi tuli ohjeistuksen muodostaminen yksinkertaisempaan kohtaan kohdalta –muotoon ja tavoitteiden korostamisen selkeyttäminen visuaalisesti. Huomasimme, että oppaaseen on myös hyvä lisätä, ettei harjoituksissa ole oikeita ja vääriä vastauksia tai ajatuksia ja vastauksia ei tarvitse aina kertoa ääneen vaan ne voivat jäädä isoissa ryhmäharjoituksissa nuoren omiksi ajatuksiksi. Testauksessa ilmenneiden havaintojen perusteella halusimme lisätä oppaan harjoituksiin lopetuksen. Teemme kuvakortit seurakuntaan, joten hengellisyyden lisääminen ja muun muassa loppurukous harjoitusten päätteeksi tuntui luontevalta.

Testauksissa tekemissä havainnoissamme kiinnitimme huomiota työntekijöiden kuvakorttityöskentelyn ohjaamiseen. Kuvakorttityöskentely sujui työntekijöiltä sujuvasti ja työntekijät osasivat myös hyvin laajentaa annettuja ohjeita. Jäimme kuitenkin pohtimaan, olivatko kuvakorttityöskentelyt entuudestaan tuttuja työntekijöille. Toisaalta mietimme myös sitä, oliko kuvakorttien käyttöä tukeva opas niin selkeä ja helposti ymmärrettävä, että työntekijä pystyi sen avulla toteuttamaan työskentelyn myös sovelletusti. Testauksen aikana pystyi havaitsemaan kehitystä nuorten ajatusten ilmaisemisessa. Alussa nuorissa oli havaittavissa turhautumista, mutta testauksen aikana myös ne hiljaisemmat nuoret pystyivät kertomaan omista vahvuuksistaan.

7.2 Palautteiden tarkastelu

Kortteja testaamassa oli 50 nuorta ja viisi työntekijää, joilta saimme 44 vastausta. Vastausprosentti oli 80%. Korttien testauskerroilla ei ollut samoja työntekijöitä eikä nuoria, joten saimme laajasti erilaisia vastauksia. Palautelomakkeeseen vastanneista noin puolella oli kokemusta kuvakorttien käytöstä aikaisemmin. He olivat käyttäneet kuvakortteja koulussa muun muassa terveystiedon tunneilla sekä

tukioppilaskoulutuksissa. Muutamat olivat käyttäneet erilaisissa harrastustoiminnoissaan kuvakortteja.

Vastauksissa kuvakorttien ulkonäöstä saimme hyvää palautetta. Palautteen perusteella työskentely ja kuvakortit olivat monipuolisia, kortteihin tartuttiin innolla ja niiden avulla oli helppo kertoa asioista. Kuitenkin joukkoon mahtui myös vastauksia, missä kuvista ei ollut löytynyt mieleistä tai juuri se haluttu kuvakortti oli viety, jonka seurauksena jouduttiin valitsemaan muu kuvakortti. Vastaukset vahvistivat myös omia tehtyjä havaintojamme työskentelyn havainnoinnin aikana.

Saadun palautteen perusteella suurin osa vastanneista nuorista ja työntekijöistä toivoisi korttien olevan isompaa kokoa. Kyselylomakkeessa pyysimme vastanneita perustelemaan vastauksiaan korttien kokotoiveista. Pienemmän koon puolesta vastanneet perustelivat kokoa sen kätevyydellä. Kortti sopi heidän mielestään paremmin käteen ja oli kauniimman näköinen. Isompaa korttia kannattavat taas perustelivat valintaansa sillä, että kuvan yksityiskohdat erottuivat isosta kortista paremmin. Heidän mielestään isompaa korttia oli helpompi esitellä isolle ryhmälle. Lomakkeessa saimme vastaajilta myös palautetta kuvakorttien ulkonäöstä. Vastauksia tuli monenlaisia ja kuvakorttien kuvilta toivottiin värikkyyttä sekä selkeyttä. Vastauksissa tuli palautetta protokuvakorttien materiaalin laadusta ja kehitysideoita, kuinka niistä saataisiin kestävämpiä. Kuviin haluttiin lisää monipuolisuutta ja vaihtelua ja toiveina oli, että kuvakorteissa olisi mukana myös sellaisia kuvia, joissa kuvakortin valitsija joutuisi miettimään kortin asioiden merkitystä.

Vastauksia tarkastellessa kävi ilmi, että suurin osa vastaajista (64%) oli sitä mieltä, että kuvakortit olivat toimineet hyvin tai erinomaisesti toteutetussa työskentelyssä. Loput vastanneista olivat sitä mieltä, etteivät kortit toimineet lainkaan kyseisessä työskentelyssä tai he eivät osanneet sanoa toimivatko kortit hyvin vai huonosti. Kysyimme myös vastanneiden mielipidettä siihen, mikä kuvakorteissa ja työskentelyssä oli hyvää ja oliko heidän mielestään helppoa löytää itselleen ja omiin ajatuksiin sopiva kortti. Palautteen perusteella nuorten oli helppoa löytää itselleen sopiva kortti, mutta osalle oikean kortin valinta tuotti hankaluuksia. Mikäli haluttu kortti oli jo viety kasasta, oli heidän valittava eri kortti. Tämä ongelma on hyvä huomioida oppaan työskentelyjen ohjeistuksessa.

Vastausten perusteella kortit olivat hauskoja ja hienoja ja omia ajatuksia oli helpompi sanoittaa kuvien avulla. Muutamat vastanneet eivät olleet samaa mieltä ja he pitivät kuvia huonoina. He eivät kuitenkaan perustelleet, miksi kuvat olivat huonoja. Palautteissa oli mainittu, että korttien avulla useat saavat syyn avata hieman vaikeampiakin asioitaan muille, jos joku yksittäinen kuva laukaisee muiston tästä asiasta. Lisäksi jokaisella on ainakin jotain pientä sanottavaa kuvastaan, koska jollain tietyllä perusteella juuri se kuva on valittu. Palautteissa pohdittiin myös kuvakorttityöskentelyn kehittämistä. Moni halusi työskentelyyn enemmän aikaa kuvien katselulle ennen kortin valitsemista, mutta kuitenkin rajallisesti, ettei turhautumista ehdi tapahtua valinnan jo tehneille.

7.3 Valmiit kuvakortit

Kyselyjen vastausten ja havainnointien pohjalta päädyimme tekemään muutoksia oppaaseen. Oppaaseen (LIITE 3.) tehtiin muutoksena kohta kohdalta -muotoilu ja korostettiin tavoitteita visuaalisella ilmeellä. Oppaan harjoituksiin ei tehty suurta muutosta, sillä saimme positiivista palautetta oppaan harjoitusten määrästä sekä monipuolisuudesta. Työntekijöiden mielestä oli hyvä, että harjoituksia ei ollut liian paljon, sillä suurempi määrä harjoituksia olisi vaikeuttanut sopivan harjoituksen valintaa.

Päädyimme kuvakorttien kokoon A5, mikä oli myös työntekijöiden alkuperäinen toive. Kokopäätökseen vaikutti kyselyiden vastauksissa ilmennyt palaute isomman kuvan erottuvuudesta sekä näkyvyydestä. Kuvakorttien valokuviiin lisäsimme palautteen jälkeen enemmän monipuolisuutta, vaihtelua sekä kuvia, mitkä antavat katsojalle enemmän tulkinnan varaan. Kuvakorttipakan valokuvat ovat testauksen jälkeen värikäs ja monipuolinen kokonaisuus. Aikatauluongelmista johtuen uutta kuvakorttiopasta ei päästy testaamaan uudestaan, mutta oppaasta ja kuvista saimme vielä palautetta Töölön seurakunnan nuorisotyönohjaajilta ennen tuotteiden tilaamista.

Selkeää teemoittelua ei lopullisessa kuvakorttipakassa ollut. Kuvakorttien aiheet menevät myös kuvissa limittäin. Kuvia kuvattiin ympäri vuoden, jonka seurauksena niihin saatiin erilaisia vuodenaikoja. Valitsimme kuvakortteja oppaassa olevien harjoitusten mukaan. Tällä tavalla saimme kuvakorttipakkaan myös sellaisia kuvia,

mitkä sopivat jokaiseen harjoitukseen. Osa harjoituksista tarvitsi enemmän tunteita sisältäviä kuvia, kun taas jossain harjoituksessa haluttiin kuvien olevan enemmän tarinallisia. Kuvakorttipakkaan ja oppaaseen ei toivottu ohjetta siitä, mitkä kuvat sopivat mihinkin harjoitukseen.

Kävimme esittelemässä kuvakortteja sekä opasta Töölön seurakunnan nuorisotyönohjaajille. Tämän palautekeskustelun jälkeen teimme lopullisen arvion kuvista sekä kuvakorttipakan määrästä. Päädyimme nuorisotyönohjaajien kanssa lopulta 60 kappaleen kuvakorttipakkaan, jossa kuvat sopivat oppaan sisältäviin harjoituksiin. Totesimme yhdessä, että kuvakorttipakan olevan näin paremmin hallittavissa vähemmällä määrällä kuvia. Tämä oli myös yhteistyökumppanimme toive. Meillä oli mahdollisuus valita kuvista sellaiset, mitkä ovat mielestämme kuvakorttipakkaan sopivia, mutta lopulliset kuvakortit pakkaan tehtiin yhteisen valinnan kautta nuorisotyönohjaajien kanssa. Kuvakorttipakka ja opas on teetetty Töölön seurakunnan nuorisotyöhön ja nämä ovat luovutettu heille prosessin loppuvaiheessa.

8 POHDINTA

8.1 Ammatillinen kasvu ja tavoitteet

Opinnäytetyön aikana olemme huomanneet itsessämme sekä toisissamme ammatillista kasvua. Tätä kasvua voi tarkastella sekä sosionomin kompetenssien että kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaamisen avulla. Opinnäytetyöprosessimme on kestänyt yli vuoden ajan. Tänä aikana olemme pitäneet huolta aikataulusta, suunnitelmista ja olemme tehneet yhteistyötä Töölön seurakunnan kanssa.

Olemme saaneet prosessin aikana paljon uutta tietoa kuvakorteista, joka on laajentanut tietämystämme aiheesta. Kuvakortit ovat monipuolinen työskentelymenetelmä, jota voi hyödyntää niin ryhmätyöskentelyissä kuin yksilöharjoituksissa sekä eri-ikäisten kanssa. Olemme huomanneet kuvakorttien suunnittelun myötä, kuinka monipuolisesti kuvakortteja voidaan käyttää sosiaalialan lisäksi myös seurakunnan toiminnassa. Huomasimme prosessin aikana kuvakorttien sopivan hyvin sielunhoidollisiin keskusteluihin seurakunnalla. Olemme saaneet itsevarmuutta kuvakorttityöskentelyihin testauksien ja oppaan suunnittelun kautta. Pystymme varmasti hyödyntämään kuvakortteja monipuolisesti tulevaisuudessa sekä laajentamaan kuvakorttityöskentelyä eri työkentillä. Kuvakorttien kuvaamisessa olemme pohtineet kuvien hengellisyyden esiintymistä konkreettisten risti-symbolien sekä luonnon luomien tunnelmien kautta. Koemme, että olemme saaneet opinnäytetyön prosessin aikana vahvistusta hengelliseen työhömmme.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa kuvakorttipakka, missä olisi 80–100 korttia. Prosessin loppuvaiheessa päädyimme yhdessä yhteistyökumppanimme kanssa 60 kappaleen kuvakorttipakkaan, joka palvelisi heidän tarpeitaan paremmin. Valokuvien ottamisessa kuuntelimme nuorisotyönohjaajien toiveita. Kuvakortit sisältävät symboliikkaa ja värejä, mutta lisäsimme saamamme palautteen jälkeen enemmän henkilökuvakortteja, jonka seurauksena kuvakorttipakasta tuli monipuolisempi kokonaisuus. Oppaan teossa huomioimme, että oppaaseen tulee monenlaisia sekä erilaisiin tilanteisiin sopivia harjoituksia. Kuvakorttipakka ja niiden käyttöä tukeva opas testattiin kahdella ryhmällä. Kuvakortit ja opas todettiin toimiviksi testauksen

jälkeen. Niitä muokattiin vielä paremmin toimiviksi, jonka jälkeen saimme nuorisotyönohjaajilta luvan lähteä teettämään tuotteita.

Opinnäytetyön toisena tavoitteena oli osallistaa aktiivisia nuoria protokorttien testauksessa ja niiden parantamisessa. Tavoitteen suhteen onnistuimme puoliksi. Saimme nuoret osallistumaan testaukseen ja palautteen antamiseen, mutta tieto heidän kokemastaan osallisuudesta sekä heidän lopullinen mielipide kuvakorteista ja oppaasta jäi meille vähäiseksi. Testauksissa olevat nuoret olivat pääosin satunnaisia paikalle saapuneita rippikoululaisia emmekä tiedä, ovatko he jääneet mukaan seurakunnan toimintaan. Jos pystyisimme tekemään asioita uudestaan, järjestäisimme nykyisen testaustilanteen lisäksi erillisen testaustilanteen nuorten kanssa, missä he voisivat kertoa enemmän korttien herättämistä ajatuksista. Palautelomakkeen vastauksissa ei noussut suuria muutosehdotuksia, mikä mielestämme vahvisti, että nuoret olivat tyytyväisiä kortteihin.

Sosionomin osaamista kuvataan kompetensseilla. Kompetenssit on jaettu kuuteen eri osaamisalueeseen: sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämisosaaminen sekä johtamisosaaminen. Kirkon nuorisotyönohjaajilla on omat kompetenssit, jotka täydentävät sosionomin kompetensseja. Kummatkin kompetenssit korostavat, että työntekijällä on valmiudet osallistavaan työskentelyyn sekä verkostoitumiseen. Kirkon nuorisotyönohjaajan kompetenssit on jaettu neljään osaan: hengellisen työn, pedagogiikan, yhteisöllisyyden sekä kehittämisen osaamiseen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu. Osaamisvaatimukset: sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyönohjaaja.)

Tämän prosessin aikana olemme ymmärtäneet prosessiosaamisen luonteen opinnäytetyömme kehittämisprojektin kautta. Olemme käyttäneet prosessissa erilaisia menetelmiä, dokumentoineet prosessin ja kuvanneet prosessin kulkua kuvio avulla (KUVIO 1.). Olemme tutkineet ja testanneet tuotteita huolellisesti prosessin aikana ja ymmärtäneet kehittämishaasteet. Tämän myötä olemme oppineet taidon soveltaa teoriatietoa sekä menetelmiä yhteistyötahojen kanssa. Olemme luoneet yhteistyökumppanuuden sekä työskennelleet opinnäytetyömme puitteissa asiakaslähtöisesti. Testauksessa teimme alueellista vaikuttamista ja aktivoimme

Töölön seurakunnan nuoria seurakuntalaisia. Palautelomakkeen myötä pyrimme edistämään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Nuoret saivat antaa palautetta nimettömästi, jolloin heillä oli matalampi kynnyks kertoa rehellinen mielipide. Sosionomi sekä kirkon nuorisotyönohjaaja osaavat hyödyntää seurakuntalaisten aktivoimista sekä edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa (Diakonia-ammattikorkeakoulu. Osaamisvaatimukset: sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyönohjaaja).

Kuvakorttipakka ja opas sopivat hyvin nuorten ryhmän sekä yksilön kehityksen tukemiseen ja kohtaamiseen sekä täydentävät hyvin kirkon nuorisotyönohjaajan kompetenssien pedagogista osaamista. Opinnäytetyö on vahvistanut osaamistamme puuttua nuorten syrjäytymiseen, joka on yksi osa-alue kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen kompetenssissa. Pedagogiseen osaamiseen kuuluu kasvun tukeminen, jossa korostetaan yksilön ja ryhmän kohtaamista, nuoren kehityksen tuntemista ja kasvun tukemista eri ikävaiheissa sekä perheen tukemista nuoren kasvatuksessa (Diakonia-ammattikorkeakoulu. Osaamisvaatimukset: sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyönohjaaja).

8.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Kehittämistoiminnallisessa opinnäytetyössämme olemme miettineet eettisyyttä. Olemme tutkineet sosiaalialan ammattihenkilöstön sekä kirkon nuorisotyönohjaajien eettisiä ohjeita työtämme varten. Olemme tukeneet nuorten identiteetin löytämistä testauksilanteissa sekä avoimuutta ja suvaitsevaisuutta (Kasvatuksen ja nuorisotyön asiantuntijat knt ry. Liitto. Perustietoa. Eettiset ohjeet).

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin tekemällä yhteistyösopimus Töölön seurakunnan nuorisotyönohjaajien kanssa, mikä toimitettiin jokaiselle osalliselle. Haastattelut nuorisotyönohjaajien kanssa on dokumentoitu heidän suostumuksellaan ja haastattelumateriaali on käyty läpi opinnäytetyöprosessin aikana ja säilytetty tietosuojaa kunnioittaen. Testauksessa saadut palautteet tehtiin anonymisti, jotta emme pystyisi yksilöimään vastauksia. Talentian (2017, 7) mukaan sosiaalialan ammattilaisen osaamiseen kuuluu jokaisen ihmisen kokonaisvaltainen hyväksyminen. Varsinkin nuorten kanssa työskentelyssä on tärkeää kunnioittaa heidän identiteettiään,

jonka takia halusimme vastaukset anonyyminä. Opinnäytetyöraportti on dokumentoitu tarkasti, joten opinnäytetyön toistaminen on mahdollista. Opinnäytetyön menetelmät valikoituivat sen mukaan, millaista tietoa halusimme saada. Valitut menetelmät sekä lähteet osoittautuivat hyviksi, informatiivisiksi ja luotettaviksi.

Olemme pyrkineet miettimään opinnäytetyön prosessia eettisesti. Oppaan harjoitukset on suunniteltu niin, että harjoituksia pystytään muokkaamaan tilanteen mukaan ja halutessaan työntekijä voi muotoilla työskentelyn niin, että ryhmätilanteissa nuoren ei tarvitse kertoa kuvien tuomia ajatuksia esille muiden läsnäolijoiden kuullen. Harjoituksia suunniteltaessa olemme käyttäneet olemassa olevien kuvakorttioppaiden ohjeita muokaten niitä oppaaseemme sopiviksi. Opasta suunniteltaessa olemme halunneet kunnioittaa tekijänoikeuksia ja merkinneet oppaan loppuun lähteiksi käyttämiämme harjoituksia. Kuvat on pyritty kuvaamaan niin, ettei ketään pystytä tunnistamaan. Ottaessamme kuvakorttien kuvia tutustuimme tekijänoikeuslakiin. Tekijänoikeuslain (L 404/1961) rajoituksissa julkisella paikalla olevien rakennusten kuvaaminen on sallittua ja sitä saa tehdä vapaasti. Julkisella paikalla olevien taideteosten kanssa kuvaaminen on sallittua, mutta jos kuvassa taideteos on pääaiheena ei kuvasta saa tehdä taloudellista hyötyä. Opinnäytetyön raportin julkaisussa olemme miettineet myös omia tekijänoikeuksia tuotteiden kanssa. Emme julkaise raportin yhteydessä koko opasta emmekä kaikkia kuvakortteja, sillä olemme tuottaneet oppaan ja kuvakortit tilaustyönä yhteistyötahollemme.

8.3 Pohdintaa prosessin kulusta

Opinnäytetyöprosessi oli opettavainen sekä kärsivällisyyttä vaativa. Opinnäytetyöprosessi oli molemmille ensimmäinen kerta, kun teimme alusta alkaen jonkin konkreettisen tuotteen. Kokoonnuimme aina yhdessä samaan paikkaan työskentelemään, sillä tämä tuki mielestämme sekä yhteistä kirjoittamista että yhteistä ideointia. Molemmilla oli koko prosessin ajan samanlainen käsitys prosessin kulusta sekä siitä, miten seuraavasti etenemme. Onnistuimme opinnäytetyössä hyödyntämään molempien vahvuuksia sekä tukemaan toisiamme heikkouksien kohdalla.

Yhteistyö Töölön seurakunnan kanssa toimi koko prosessin ajan. Saimme mielestämme tarvittavan tuen Töölön seurakunnan nuorisotyönohjaajilta ja yhteistyö

oli saumatonta. Saimme nuorisotyönohjaajilta tukea prosessin aikana ja saimme esimerkiksi useita päivämääräehdotuksia, jolloin voisimme heidän puolesta tulla suorittamaan protokorttien testauksia.

Opinnäytetyön haasteeksi nousi teorian tietojen rajaaminen. Monet aiheet sopivat kuvakortteihin, mutta juuri meidän opinnäytetyöprosessia tukevien aiheiden valinta koitui haasteeksi. Löysimme kuitenkin opinnäytetyöprosessin kannalta sopivat teorian tiedot ja menetelmät lopulta hyvin. Saimme kirjoitettua teoriaosuudet niin, että pystyimme tukeutumaan niihin prosessin aikana. Teoriaosuuksien hyödyntäminen opinnäytetyön toiminnalliseen osuuteen onnistui mielestämme hyvin ja saimme sen avulla tarvittavat tiedot.

Opinnäytetyössä käytimme työskentelymenetelmänä parihaastattelua ja kuvakorttien ja oppaan testauksessa havainnointia sekä palautteen keräämistä. Parihaastattelu oli prosessimme kannalta paras vaihtoehto, sillä saimme kysytyä ja tarkennettua keskustelua sen edetessä. Testaustilanteessa teimme oppaan ja kuvakorttien jatkokyöstämistä varten sellaisia havaintoja, jotka olisivat jääneet vähäisemmiksi, mikäli itse olisimme olleet ohjaamassa tilannetta.

Kuvasimme kuvakorttien valokuvat itse, sillä molemmilla on harrastuneisuutta valokuvaukseen. Näin ollen valokuvien ottaminen tuntui luontevalta sekä helpolta tavalta tukea opinnäytetyöprosessia. Kuvakorttien valokuvien ottaminen on kulkenut mukana koko opinnäytetyöprosessin aikana. Yllätyimme, kuinka paljon kuvakortteja ja tunnekortteja todellisuudessa on. Kuvakorttipakkojen ohjeet olivat monessa huomaamattomia tuoteselosteen näköisiä taitettuja papereita, mitkä eivät houkuttelleet lukemaan. Halusimme, että meidän kuvakortteja tukeva opas ei olisi tällainen, vaan houkuttelisi lukemaan värien avulla.

Jälkeen päin mietimme, olisimmeko voineet tehdä jotain paremmin prosessin aikana. Prosessin edetessä olisi kannattanut miettiä aikataulutusta pidemmälle, jotta olisimme nähneet kokonaisuuden paremmin. Usean asian samanaikainen työstäminen oli välillä haastavaa ja huomio kiinnittyi muutaman kerran turhan pitkäksi aikaa samaan asiaan. Testaustilanteista jäi päällimmäisenä ajatuksena hyvä tunne. Oli positiivista nähdä, kuinka nuoret lähtivät mukaan protokorttien testaukseen ja osallistuivat harjoituksiin. Vastauksien tarkastelun jälkeen jäimme miettimään kommentteja, joiden mukaan

kuvakortit olisi loppuvaiheessa hyvä tulostaa jyrkevämmälle paperille ja laminoida. Pohdimme, että oliko nuorille ja vetäjille jäänyt epäselväksi, että kuvakortit olivat vielä testausvaiheessa ja lopullinen versio tulisi materiaalien puolesta vielä eroamaan testiversioista. Tällä hetkellä meillä on tieto ja taito luoda toimiva tuote, mutta olemme myös oivaltaneet, kuinka voisimme tehdä asian toisin.

LÄHTEET

- Aalto, M. (2000). *Ryppäästä ryhmäksi*. Ryttylä: My Generation.
- Aho, S. (2004). MINÄ. Teoksessa S. Aho & K. Laine (toim.), *Minä ja muut, kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen* (s. 16–67). Helsinki: Otava.
- Carrey, N. (2007) Psychiatry through a Narrative Lens. teoksessa Brown, C. & Augusta-Scott, T. (2007). *Narrative therapy: Making meaning, making lives* (s.77–101). Thousand Oaks (Calif.): Sage.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. Osaamisvaatimukset: sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyönohjaaja. Saatavilla 13.9.2018
<https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-kirkon-nuorisotyö/>
- Haapanen, S. (2006). Aika haastaa nuorisotyön. Teoksessa S. Haapanen, I. Sava & V. Vesänen-Laukkanen (toim.), (2006.) *Voimatarina nuorisotyössä* (s. 12–29). Helsinki: Helsingin kaupunki, nuorisoasiainkeskus.
- Haapaniemi R. ja Raina L. (2014). *Rakenna oppiva ryhmä : Pedagogisen viihtymisen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Halkola, U. (2009a). Mitä valokuvaterapia on? Teoksessa Halkola, U., Mannermaa L., Koffert T. & Koulu L. (toim.) *Valokuvan terapeuttinen voima* (s. 13–21). Helsinki: Duodecim.
- Halkola, U. (2009b). Valokuvaterapian teoreettisia perusteita hahmottamassa. Teoksessa Halkola, U., Mannermaa L., Koffert T. & Koulu L. (toim.) *Valokuvan terapeuttinen voima* (s. 49–73). Helsinki: Duodecim.
- Halkola, U. (2009c). Symboliset valokuvat terapeutin välineenä. Teoksessa Halkola, U., Mannermaa L., Koffert T. & Koulu L. (toim.) *Valokuvan terapeuttinen voima* (s. 175–187). Helsinki: Duodecim.
- Heinonen, S., Klingberg, R. & Pentti, P. (2012). *Kaikkien aivot käyttöön*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Helsingin seurakunnat. Töölön seurakunnan hallinto. Saatavilla 26.9.2018
https://www.helsinginseurakunnat.fi/toolonseurakunta/artikkelit/hallinto_0_13
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hämäläinen, S. (2012). Kuvilla pääsee syvälle. *Opettaja-lehti* 22 (7), 38–39.
- Jauhiainen, R. & Eskola, M. (1994). *Ryhmäilmiö*. Helsinki: WSOY.

- Kasvatuksen ja nuorisotyön asiantuntijat knt ry. Liitto. Perustietoa. Eettiset ohjeet. Saatavilla 2.10.2019 <https://www.knt.fi/liitto/perustietoa/eettiset-ohjeet/>
- Kataja, J. Jaakkola, T. & Liukkonen, J. (2011). *Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi*. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Kiilakoski, T. (2014). *Koulu on enemmän: nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto
- Kiilakoski, T. (2017). Osallisuuden ovimatot ja lasikatot. Teoksessa J. Kokkonen (toim.) *Tehdään ihmeitä! : Osallisuus, vapaaehtoisuus, jäsenyys ja hengellisyys isostoiminnassa* (s. 85–105) Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu
- Kinnunen, V. (2015). Nuorisotyön tavoitteet ja perustat. Teoksessa T. Kiilakoski (toim.) *Miksi nuorisotyötä tehdään?: Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta* (s. 55–70). Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu
- Koffert, T. (2009). Valokuva ja kognitiiviset työskentelytavat depressiopotilaiden hoidossa. Teoksessa Halkola, U., Mannermaa L., Koffert T. & Koulu L. (toim.) *Valokuvan terapeuttinen voima* (s. 93–102). Helsinki: Duodecim.
- L 1285/2016. Nuorisolaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285>
- L 404/1961. Tekijänoikeuslaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>
- Louhela, U. (2016). *Nuorten osallisuuskertomuksia Juopulin yhteisössä*. Rovaniemi: Lapin yliopisto
- Mäkiranta, M. (2008). *Kerrotut kuvat: Omaelämäkerralliset valokuvat yksilön, yhteisön ja kulttuurin kohtaamispaikkoina*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Niemistö, R. (2004). Aikuinen nuorten ryhmän ohjaajana. Teoksessa Aaltonen, H., Pruuki, L. ja Saarainen P. (toim.). *Rippikoulun käsikirja* (s. 69–101). Helsinki: Kirjapaja.
- Opetus ja kulttuuriministeriö. Vastuualueet. Nuoriso. Nuorisotyö. Nuorten työpajat ja etsivät nuorisotyö. Saatavilla 2.2.2018 <http://minedu.fi/tyopajat-ja-etsiva-nuorisotyö>

- Paananen, T. (2008). Ihana, kipeä nuoruus- naamion takana ahdistus ja elämänilo. Teoksessa H. Pruuki (toim.), *Nuorten sielunhoidon käsikirja*. (s. 21–38). Helsinki: LK-kirjat.
- Pesäpuu verkkokauppa. Toiminnalliset välineet. Korttisarjat ja pelit. Nallekortit. Saatavilla 26.9.2018
<http://verkkokauppa.pesapuu.fi/product/1/nallekortit>
- Pesäpuu verkkokauppa. Toiminnalliset välineet. Korttisarjat ja pelit. Saga. Saatavilla 26.9.2018 <http://verkkokauppa.pesapuu.fi/product/123/saga>
- Rauas, M. (2012). OLE HYVÄ! - nuorisotyön eettisyys kehittämishaasteena. Teoksessa Komonen K., Suurpää L. & Söderlund M. (toim.). *Kehittyvä nuorisotyö* (s. 106–122). Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Sakasti (14.6.2010). Kirkon nuorisotyöntekijän ydinsaaminen. Saatavilla [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILE/nuorisott_yo.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILE/nuorisott_yo.pdf)
- Sakasti. Seurakuntatyö. Kasvatus. Yhteistyö kouluissa ja oppilaitoksissa. Saatavilla 20.11.2018
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content2985CE>
- Salonen, K. (2013). *Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön: Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle*. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Shepherd, N (2014). Being a christian youth worker: finding ourselves by losing ourselves. Teoksessa S. Nash & J. Whitehead (toim.) *Christian youth worker in theory and practice* (s. 1–15). London: SCM Press,
- Spectrovisio. Valokuvakortit. Saatavilla 26.9.2018
<http://www.spectrovisio.net/etusivu/kuvakortit.html>
- Suomen Mielenterveysseura. Julisteet ja kortit. Mielenterveys voimaksi - kuvakortit. Saatavilla 26.9.2018 <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/julisteet-ja-kortit/mielenterveys-voimaksi-kuvakortit>
- Suomen Mielenterveysseura. Julisteet ja kortit. Tunne- ja kaverikortit. Saatavilla 26.9.2018 <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/julisteet-ja-kortit/tunne-ja-kaveritaitokortit>
- Talentia (2017). Arvo, arki ja etiikat - sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Saatavilla <http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>
- Thitz, P. (2013). *Seurakunta osallisuuden yhteisönä*. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

- Tikkanen, K. (2012). *15–20-vuotiaiden nuorten toivo, sen ylläpitäminen ja vahvistaminen*. Tampere: Tampere University Press.
- Tuominen, H. (2017). *Suuri ihme: Rippikoulusuunnitelma 2017*. Helsinki: Kirkkohallitus
- Tähkäpää, A. (2012). *Nuoret seurakuntalaisina*. Helsinki: Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2012
- Töölön seurakunta (2018). Töölöläinen nuorisotila Kerhis, syystiedote.
- Upton, P. (2011). *Development psychology*. Exeter: Learning Matters Ltd
- Valli, R. (2010). Kyselylomaketutkimus. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. I, metodin valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (s. 103– 127). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Venäläinen, A. (2008) Symbolis-assosiatiiviset luontokuvat työnohjauksessa. Teoksessa Halkola, U., Mannermaa L., Koffert T. & Koulu L. (toim.) *Valokuvan terapeuttinen voima* (s. 201–208). Helsinki: Duodecim.
- Vilka, H. (2006). *Tutki ja havainnoi*. Helsinki: Tammi.
- Voimattauva valokuva. Voimauttavan valokuvan menetelmä. Saatavilla 12.9.2018 <http://www.voimauttavavalokuva.net/menetelma.htm>

LIITE 1. Työntekijöiden parihaastattelun runko

Yleistiedon kartoitusta kuvakorteista

1. Mitä te tiedätte erilaisista kuva- ja tunnekorteista?
2. Millaisissa tilanteissa olette kortteja käyttäneet, jos olette?
3. Millainen fiilis teillä on jäänyt korteista tai niiden käytöstä?
4. Onko teillä tällä hetkellä käytössä kuvakortteja?

Tarkemmin kuvakorteista ja toiveista

5. Ovatko ne pelkkiä kuvakortteja vai tunnekortteja?
6. Minkälaisia odotuksia teillä on korteille, jotka tuotamme teille? Miten ne voisivat toimia ja millaisissa yhteyksissä?
7. Olisiko hyvä, että kortit olisivat kohdistettuja tiettyyn teemaan esimerkiksi itsetuntoon tai ryhmäytykseen tai tutustumiseen?
8. Kenelle kortit tehtäisi tai suunnattaisiin? Rippikoululaisille vai varhaisnuorille vai lapsille?

Toiveita korttien visuaalisuudesta

9. Millaisia kortit voisivat olla visuaalisesti? Onko teillä toiveita koosta tai muusta?
10. Mitä haluaisitte korttien kääntöpuolelle? Voisiko siellä olla esimerkiksi korttipakan nimi?
11. Onko teillä nimitoiveita korttipakalle?
12. Ovatko kuvat enemmän mustavalkoisia kuin värillisiä tai niin että kuvasta joku kohta on vain värillinen?

LIITE 2. Kuvakorttien testauksen palautelomake

MITÄ KUVAKORTIT KERTOVAT SINUSTA?

Hei, Olemme Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoita. Opinnäytetyössämme on tarkoituksena tuottaa kuvakortit sekä korttien käyttöä tukeva opas. Kuvakorttien tarkoitus on olla apuväline seurakunnan nuorisotyönohjaajille muun muassa uuden ryhmän kanssa työskentelyyn. Tämä kyselylomake on ensimmäisen kuvakorttien sekä oppaan testauksen jälkeinen kysely.

***Pakollinen**

Oletko käyttänyt kuvakortteja aikaisemmin? *

En

Kyllä

Jos vastasit äsken KYLLÄ, missä tilanteissa olet käyttänyt kuvakortteja?

Oma vastauksesi

Ovatko kuvakorttien ulkonäkö mielestäsi hyvä? *

	1	2	3	4	5	
Ei	☐	☐	☐	☐	☐	Kyllä

Ovatko kuvakortit sopivan kokoisia? *

Kyllä

Ei

Jos vastasi Ei niin miksi...

Oma vastauksesi

Miten kuvakortit toimivat mielestäsi äskeisessä työskentelyssä? *

*

	1	2	3	4	5	
Huonosti	☐	☐	☐	☐	☐	Hyvin

Mikä kuvakorteissa ja työskentelyssä oli hyvää? *

Oma vastauksesi

Miten kehittäisit kuvakorttien ulkonäköä? *

Oma vastauksesi

Mitä kehittäisit kuvakorttityöskentelyssä? *

Oma vastauksesi

Kiitos palautteestasi!

LIITE 3. Oteita oppaasta

TIETOA KUVAKORTEISTA JA NIIDEN KANSSA TYÖSKENTELYSTÄ

"Työskentely kuvakorttien kanssa on luova työskentelytapa, jonka avulla voi keskustella erilaisista asioista."

Kuvakortit soveltuvat kahdenkeskiseen keskusteluun sekä toiminnallisiin ryhmätuokioihin. Kuvakorttityöskentelyt antavat mahdollisuuden pohtia ja kertoa itsestään haastavissakin tilanteissa.

Kuvakorttityöskentelyt sopivat kaikenikäisille ja ovat helposti sovellettavissa tilanteen mukaan.

Kuvakorttityöskentelyissä on hyvä käyttää ryhmänohjaustaitoja.

Jos kuvakortti työskentely on sinulle uutta tai se tuntuu haastavalta, suosittelemme tutustumaan seuraaviin harjoituksiin ja alkuvalmistelu -osioon huolellisesti.

ALKUVALMISTELUT

Harjoitukset auttavat edistämään tutustumista ja ryhmäytymistä. Alle on listattu erilaisia harjoituksia, joista voi valita mieleisen tai tilanteeseen sopivan harjoituksen.

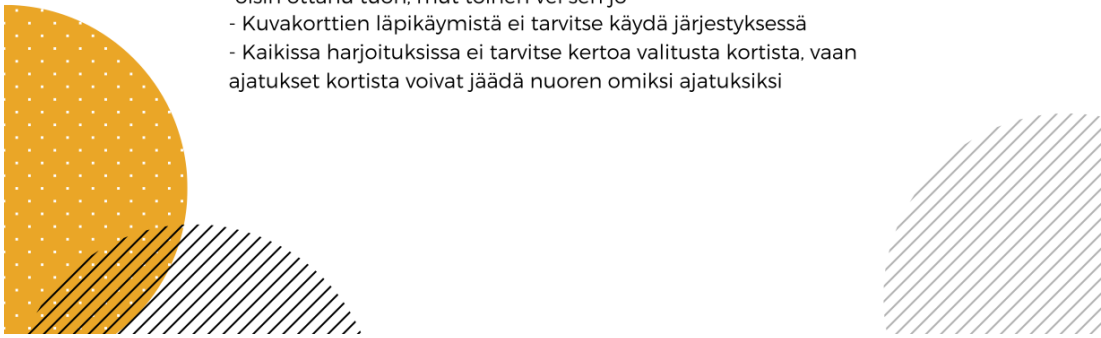
Tilan käytössä on hyvä huomioida, että kuvakortit ovat kaikkien nähtävissä. Levitä kuvat pöydälle tai lattialle niin, että kaikki kuvat näkyvät kuvapuoli ylöspäin. Harjoituksissa paras istumajärjestys on piiri, sillä siinä kaikilla on mahdollisuus nähdä kuvakortit ja nähdä toisensa

Harjoituksen aikana anna nuorille aikaa kuvakortin valintaan. Lopuksi voit myös itse ottaa kuvakortin ja osallistua harjoitukseen. Mikäli nuori ei löydä sopivaa kuvakorttia. Voit rohkaista kortin valintaan sekä kysyä, löytyykö sopivaa kuvakorttia. On tärkeää antaa nuorelle tilaa kertoa kuvakortista juuri ne asiat, jotka hän haluaa ja jättää uteleminen pois. Nuorille on hyvä korostaa, että harjoituksissa ei ole olemassa oikeita ja vääriä vastauksia.

Halutessasi voit laittaa musiikkia taustalle soimaan tunnelman virittämiseksi.

Kuvakorttityöskentely on hyvä lopettaa yhteenvetoon ja päätösrukoukseen. Oppaan lopusta löydät rukouksia.

HUOMIOITA!

- Mikäli haluttu kuvakortti ei ole enää vapaa, voi nuori valita itselleen toisen kortin tai oman vuoron kohdalla kertoa esim. "oisin ottanu tuon, mut toinen vei sen jo"
 - Kuvakorttien läpikäymistä ei tarvitse käydä järjestyksessä
 - Kaikissa harjoituksissa ei tarvitse kertoa valitusta kortista, vaan ajatukset kortista voivat jäädä nuoren omiksi ajatuksiksi
-

HARJOITUS 1

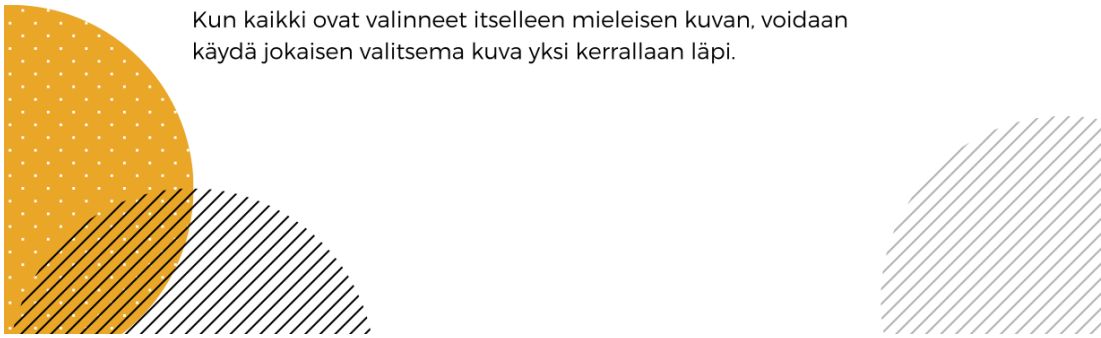
"Kerro itsestäsi"

Harjoituksen avulla nuori voi kertoa uusia asioita itsestään. Sopii hyvin tutustumiseen.

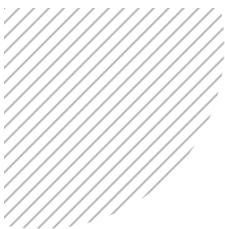
Tätä harjoitusta voidaan käyttää sekä uuden että vanhan ryhmän kanssa. Harjoitus toimii lämmittelynä kortti työskentelyyn.

Pyydä nuoria valitsemaan ja hakemaan itselleen kuva, joka kertoo...

- itsestäsi tai taustastasi
- mistä pidät ja et pidä (valitse kaksi korttia)
- missä olet hyvä
- unelmastasi, jonka haluat saavuttaa
- päivän fiiliksestä
- kuluneesta hetkestä, päivästä tai viikosta
- mistä saat voimaa ja iloa päivääsi
- mitä sinulle tulee mieleen aiheesta X
- kaveristasi
- omasta ryhmästäsi
- muuta?

Kun kaikki ovat valinneet itselleen mieleisen kuvan, voidaan käydä jokaisen valitsema kuva yksi kerrallaan läpi.

LÄHTEET

Tätä opasta tehdessä olemme käyttäneet seuraavia kuvakorttisarjoja inspiraation lähteenä.

Pesäpuu ry:n valmistamat Vahvuuskortit
Saksalaisen OH-publishing valmistamat SAGA-kortit
Saksalaisen OH-publishing valmistamat MYTHOS-kortit
St. Lukes Innovative Resources:in valmistamat Nallekortit
St. Lukes Innovative Resources:in valmistamat Lasten vahvuuskortit
St. Lukes Innovative Resources:in valmistamat Mun stoori-kortit
Suomen Mielenterveysseura

Kuvakortit ja opas on tehty opinnäytetyönä Töölön seurakunnan nuorisotyölle

LIITE 4. Oteita kuvakorteista

